

109. Sosyal bilim çevirilerinde yanmetin ve 'paraçeviriler': Bir Bourdieu 'okuma'sı

Zuhal EMİROSMANOĞLU¹

APA: Emirosmanoğlu, Z. (2022). Sosyal bilim çevirilerinde yanmetin ve 'paraçeviriler': Bir Bourdieu 'okuma'sı. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (31), 1780-1807. DOI: 10.29000/rumelide.1222082.

Öz

Alımlama açısından bakıldığında sosyal bilim çevirisinde bir yazarın yapıtının bütünlüğü içinde okunması ve düşüncesinin gelişim çizgisinin takip edilmesi birincil öneme sahiptir. Çeviri sosyolojisi yapıtın sosyokültürel üretim koşullarından uzaklığı sorunundan hareketle sürece katılan aktörlerle dolaşım dinamiklerini incelemektedir. Belli bir düşüncenin parçalı girişinin yarattığı kopuklukta alımlama sorunlarına karşı farklı bağlamsallaştırma stratejileri benimsenmektedir. Bu stratejiler arasında yanmetinlerin dolaşıma eşlik etmesi yer almaktadır. Gerard Genette'in sınıflandırmasına göre, yapıta eşlik eden yanmetinler (fr.paratextes) metnin çevresinde (fr.peritextes, tr. çevremetin) ve metnin dışında (fr.epitexte, tr.dışmetin) yer alan unsurlardır. Bu araştırmada yanmetin sınıflandırmasında çevremetinler olarak önsözler, sunuş, kapak ve sonsöz gibi unsurlar ile dışmetinler olarak Bourdieu'nün yapıtı etrafındaki yazılar, makaleler, söyleşiler, seminerler, eleştiriler incelenmiştir. Ayrıca metin dışı unsurları görsel-işitsel ve göstergesel düzeyi de kapsayacak şekilde genişleten metin dışı işlemler olarak 'paraçeviri' (fr. paratraduction) olgusu da tanımlanmaya çalışılmıştır. Çeviride gecikme ve kronolojik boşlukların damgasını vurduğu Bourdieu yapıtının Türkçe dolaşım evrelerinin 3 ayrı dönem olarak sınıflandırılabilirliği görülmektedir. Yanmetinler Bourdieu'yü 'okuma' ve ampirik araştırmalarda uygulama sorununun bugün hala devam etmekte olduğunu ortaya koymaktadır. Bu metinler çoklu kimlikleriyle yazar, yayıncı, editör, çevirmen ve akademisyenlerin süreçte kolektif ve sistematik çalıştıklarını, süregelen sorunları yinedediklerini ve bir Bourdieu okuma izleği sundukları görülmektedir. Buna göre, sosyal bilim çevirilerinde yanmetin ve 'paraçeviriler'le akademik alan uzmanlarının sürece aktif katılımı, yayıncılık ve akademik pratiklere yön vermesi açısından önemsenmelidir. Sonuç olarak, çeviri sosyolojisi perspektifiyle Türkiye'de eksik olan sosyal bilim çevirileri araştırmalarında bu 'metinsel' unsurların incelenmesi alımlama sorunlarının gündeme getirilmesinde verimli bir disiplinlerarası araştırma alanı açmaktadır.

Anahtar kelimeler: Sosyal bilim çevirisi, çeviri sosyolojisi, yanmetin, paraçeviri, Bourdieu

Paratexts and 'paratranslations' in social sciences translations : A 'Bourdieu' reading

Abstract

From the point of view of reception; reading an author's work in its entirety, following the development of their thought is very important in social sciences translations. Translation sociology examines the dynamics of circulation with the actors participating in the process, starting from the problem of the distance of the work from the socio-cultural production conditions. Different contextualization strategies are adopted against reception problems in the disconnection created by

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü (İstanbul, Türkiye), zuhalkaraca@istanbul.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-7545-5398 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 18.11.2022-kabul tarihi: 20.12.2022; DOI: 10.29000/rumelide.1222082]

the fragmented entry of a certain idea and author. These strategies include accompanying paratexts into circulation. According to Gerard Genette's classification, paratexts are elements accompanying the work as peritexts and epitexts. In this research, elements such as preface, presentation, covers and epilogue are examined as peritexts, as well as articles, interviews, seminars and criticisms around Bourdieu's work as epitexts. In addition, the phenomenon of 'paratranslation', as extratextual operations that expands epitext elements to include audio-visual and semiotic level, has also been defined. It is observed that the Turkish circulation phases of Bourdieu's work, marked by delays in translation and chronological gaps, could be classified in 3 different periods. The paratexts reveal that 'reading' Bourdieu and applying it in empirical research is still an actual problem. These texts, with their multiple actors show that writers, publishers, editors, translators and academics work collectively and systematically in the process, repeat persisting issues and presenting a Bourdieu reading. Accordingly, the active participation of academic domain experts in social science translations with paratexts and 'paratranslations' should be considered pivotal vis a vis directing publishing and academic practices. As a result, examining these 'textual' elements in social science translation research, which is lacking in Türkiye from the perspective of translation sociology, opens up a fruitful interdisciplinary research area in bringing up reception problems.

Keywords: Social sciences translations, sociology of translation, paratext, paratranslation, Bourdieu

1. Giriş

Sosyal bilimlerde düşünce ve fikirlerin uluslararası dolaşımı (Bourdieu, 2002) kültürlerarası alışveriş ve entelektüel etkileşimin en önemli bileşenlerinden biridir. Bourdieu'ye göre, dolaşıma katılan entelektüeller belli perspektiflerle düşüncelerin dolaşımına ve alımlanmasına aracılık etmektedir. Yves Laberge (2004) öznelliklerin farklı alımlama bağlamlarıyla çalışmalara yansiyarak, yüklenebileceği yeni anlamlarla uluslararası dolaşıma dahil olduğunu ifade etmektedir. Ona göre, bu kaçınılmaz sorunsal önsöz yazarları dahil farklı incelemeci ve araştırmacıların farkında olarak ya da olmayarak yazarın tezlerini kendi yorumlarıyla alana sokmalarından kaynaklanmaktadır. Pierre Bourdieu'nün 2002'de ölümünün ardından Johan Heilbron, Gisèle Sapiro, Ioana Popa gibi isimlerin öncülük ettiği sosyolojik perspektifli dolaşım ve alımlama araştırmaları çeviri sosyolojisinin gündeminde geniş yer bulmuştur ve güncelliğini korumaktadır (Heilbron ve Sapiro, 2002) (Sapiro, 2008) (Sapiro ve Popa, 2008) (Sapiro, 2019).

Yazınsal metinler içinde sosyal bilim metinlerini okuma, yorumlama ve alımlama olgusu salt yazılı/sözlü metinle sınırlı bir çeviri pratiği değildir. Betül Parlak'a göre (2009) metin etrafındaki tüm anlam halkalarıyla yorumsamacı bir bakış açısı bizlere, metnin üretildiği ve dolaştığı sosyokültürel koşulların, kültürlerarası işlev ve dinamiklerin önemini ortaya koymaktadır. Bu kapsamda okuma, anlama, yorumlama süreç ve pratiklerinde 'okur ve metin arasına zamansal ve uzamsal mesafe girdiğini' göz önünde bulundurmak gerekir. Parlak'ın vurguladığı üzere kullanılan dil, sosyokültürel değişimler, yazarın göndermeleri, yeni okurun ansiklopedisinin yazarınkinden farklı oluşu bu süreci karmaşık hale getirebilir; bu anlamlandırma süreci, işin içine çeviri olgusu girdiğinde daha da karmaşık hale gelmektedir. Parlak, yazınsal metnin örtük okuma pratiğiyle ilgili olarak, 'yazarın yaşadığı dönemin, kendine özgü kültürel art alanının (...) yazıldığı dilin, metinlerarası ilişkide bulunduğu diğer eserlerin izlerini taşıyan bir yazınsal metnin, kendini örtük olarak öngördüğü okuruyla söyleşime' hazırladığını ifade etmektedir.

Bertrand Gervais'ye (2004) göre de her ne kadar okurun elindeki çeviri bir metin olsa da [...] elbette bir metin gözlerimizin önünde fiziki ve maddi olarak bulunan şeydir. Ancak bir metin okurla ilişkisi içinde vardır, pratikte belli bir okuma durumuna eklenir, belli bir bağlamın belirlediği belirli durumdur bu ve farklı okuma pratikleriyle her daim güncellenir. Metni 'var kılan' her şeyden öte bizim metne mesafemiz ve müdahilliğimizdir. Bir metin hiçbir zaman tek başına var olmaz, sadece okumayla var olur. Metin bizim onunla ne yaptığımız, nasıl kullandığımızdır (Gervais, 2004: s.55-56) (Yuste Frías, 2010: s.287). İşte bu nedenle okuma pratiğinde okurun metinle girdiği bu ilişkilene biçiminde yanmetinsellik unsurları bu yönüyle önem kazanmaktadır. Örneğin, Mickaëlle Cedergren (2021) çoksatar bir kitabın üç farklı çevirisini karşılaştırdığı çalışmasında, çevirilerde editoryal yanmetinlerin işlevleri açısından farklı stratejilerle yayıncılık pratiklerinin önemini vurgulamaktadır. Rafael Schögler'e göre ise 'çeviri sadece çeviri ediminin kendisi değildir, aslolan, bu pratiğin beraberinde getirdiği etkiler ve hareket alanlarıdır. Yanmetinlerin gerçekleştirimi olarak çeviri belli bir yapının okunmasında temel bir denetim sunmaktadır'² (Schögler, 2017: s.37).

Amaç

Bu araştırmada sosyal bilim metinlerine örnek olarak Bourdieu'nün Türkçe çevirilerine eşlik eden yanmetinler (fr.paratexte) incelenecektir. Bourdieücü düşünceyi 'okuma' dinamikleri ve izleklerinin izini yanmetinler içinde sürmenin, bu çerçevede *çevremetin* (fr.peritexte) ve *dışmetin* (fr.epitexte) olarak *yanmetin* incelemesinin sosyal bilim metinleri için ne ölçüde işlevsel olup olmadığı sorgulanacaktır. Kavramsal olarak yanmetin incelemesi içinde dışmetinler 'paraçeviri' kavramıyla genişletilecek ve tanılanacaktır. Çeviri sosyolojisiyle çevirilerin yanmetinlerle dolaşımına katılan aktörlerle ve Bourdieu'nün yapıtının dolaşım sürecinde bu aktörlerin rolleri ele alınacaktır. İşlev açısından baktığımızda, önsöz, sunuş, arka kapak yazıları gibi unsurlar *metiniçi* ve çeviri etrafında metnin dışında dolaşan söylem, yazı, söyleşi ve etkinlikler gibi unsurlar için *dışmetinler* içinde verdiğimiz 'paraçeviri' çerçevesinde ortaya konulacaktır. Böylece bu yanmetinlerin ve çeviri pratiklerinin belli bir okuma izleği sunup sunmadığı incelenecektir. Sonuç olarak, sosyal bilimler çevirisinde yanmetin incelemelerinin alımlama çalışmalarında sunduğu perspektifin alan araştırmalarında tartışmaya açılması hedeflenmektedir.

Yöntem

Bu araştırmada Pierre Bourdieu'nün yapıtının Türkçeye yapılan çevirileri ele alınacaktır. Dünyada dolaşım sorunlarının damgasını vurduğu Bourdieücü düşünce'nin Türkiye'deki dolaşımında yanmetinlerle bağlamaştırma stratejileri incelenecektir. Çevirilerin Türkiye'ye girişi ve dolaşım dinamikleri dolaşımın evreler altında incelenebileceğini göstermektedir. Buna göre çeviriler öncelikle 1995 ve 2022 aralığında 3 farklı evrede sınıflandırılacaktır. Bu kapsamda öncelikle her üç evrede çevirilere eşlik eden *çevremetinler* olarak önsöz, tanıtım, sonsöz, arka kapak yazıları; *dışmetinler* olarak da yazılar, akademik çalışmalar, seminerler, söyleşiler ve ikincil literatürde yayınlar 'paraçeviri' kapsamı içinde incelenecektir. Kendi içinde dışmetin olarak nitelendirilebilecek tüm Bourdieu çevirilerinin 3 evreli sınıflandırması ayrıntılı bir liste olarak ekte verilmiştir.

² Makale içinde Fransızca ve İngilizceden doğrudan alıntılar tarafımda çevrilmiştir.

2. Kavramsal Çerçeve: Yanmetinler ve ‘paraçeviri’

2.1. Yanmetin

Türkiye’de edebiyat alanında geniş yer bulmasına karşın, çeviribilim araştırmalarında *yanmetin* incelemelerinin az olduğu görülmektedir. Bir yandan yanmetinleri kavramsal olarak tanımlamaya ve açıklamaya yönelen çalışmalar olduğu gibi (Gürçađlar, 2011)(Aksöz, 2018, 2019), yazınsal alan içinde edebi metin çevirilerinin incelemelerinde uygulamalı olarak ele alındığı çalışmalar da yer bulmaktadır (Ekinci ve Tarakçiođlu, 2020). Gérard Genette’in yanmetin inceleme modelini kuramsal metinlerin çevirisi açısından ele alan Özge Çelik’in (2008) tez çalışması çeviribilim alanında sosyal bilimler alanının yanmetinsellik açısından düşünülmesinde öncü bir çalışmadır.

En genel hatlarıyla bakıldığında yanmetinler metne eşlik eden metinsel unsurlardır Genette (1997: s.1). için metne eklenen bu ‘ürünler’ de metnin bir parçasıdır, metni çevreler ve genişletirler; asıl metne dahil olmayan ve metni tamamlayan tüm yazılar yanmetindir. Gerek metnin etrafında gerekse metnin dışında yer alsınlar, yanmetinlerin amacı metni sunmak, metnin maddi olarak var olmasını ve ‘alımlanmasını’ ve kitap formunda tüketilmesini sağlamaktır. Genette’e göre, yanmetinler kitapla okur arasında aracılık etmekte, kitabın hem içindeki çevremetin (ing.peritext) hem de dışındaki dışmetin (ing.epitext) durumdaki araçlardan meydana gelmektedir (Macksey, 1997). Çevremetin ve dışmetin arasında verilen ayrıma bakıldığında temelde bu ayrımın “uzamsal” olduğu görülmektedir (Genette, 1997: s.344). Çelik’e göre kuramsal metin çevirilerinde yanmetinler, çevirmen, yayıncı, metni yayıma hazırlayanlar gibi pek çok aktörün rol oynadığı bir süreçte işlev görmektedir (Çelik, 2008). Cedergren (2021) için de, kültürel aktarım çerçevesinde yazınsal çeviri, çevirilerin girdiği ülkede bireysel ya da kurumsal faillere bağlı bir dizi yeniden anlamlandırma işlemi içeren sınırlarötesi bir süreç olarak algılanmaktadır. Schögl (2017: s.37) için de ‘Çeviri sadece düşüncelerin dolaşımına ve yeniden yorumlanmasına eklenmez, aynı zamanda diğer sorumlular olarak farklı aktörler, yazarlar, yayıncı ve editörler, okurlar ve çevirmenlerle sürekli bir ilişki içindedir.

Genette’in sınıflandırmasına göre, *çevremetinler* ‘metinle aynı kitap içinde yer alan başlıklar, not ve önsözün, metin türü açıklaması, prolog, sunuş, sonsöz, epilog, dipnot, sonnot, ithaf, teşekkür’ gibi unsurları kapsamaktadır (1997: s.8). *Dışmetinler* ise ‘kitabın içinde maddi olarak bulunmayan, sınırsız bir toplumsal uzamda serbestçe dolaşan yanmetin unsurları’dır (Çelik, 2008: s.20). Yazarın kitap etrafında yapmış olduğu röportajlar, söyleşiler, yazışmaları, kitap için aldığı notlar, basında, televizyonda yer alan haberler, kitap önerileri ve kitap hakkında yorumlar, ödüller, yapılan kişisel konuşmalar ya da kitap eleştirisi gibi öğeler’ de yine bu kategorinin altında yer almaktadır (Genette, 2001: s.12). Genette ayrıca yanmetinleri öncelikle yazarın, yayıncının ve üçüncü kişilerin yanmetinleri olarak üçe ayırmaktadır (2001: s.8).

Bu sınıflandırma ve tanımlardan yola çıkarak bu araştırmada ‘çeviri metin çevresindeki yazılı öğeler’ olarak çevremetinler içinde önsöz, sunuş, çevirmen notu, giriş, sonsöz ve arka kapak yazıları incelenecektir.

2.2. 'Paraçeviri'

Yanmetinsellik üzerinden kavramsal okumalara bakıldığında çevirilerde dışmetin ayrımıyla yanmetin sınıflandırmasının 'Paraçeviri'³ (*Paratraduction*⁴) kavramıyla genişlediği görülmektedir. İspanya Vigo ekolünün 2004'te ortaya attığı bu kilit kavram çeviri ürününün var olmasına, okurlarına ve daha genel olarak kitleye olduğu haliyle sunulmasına aracı olan çeviri olarak tanımlanmaktadır (Yuste Frías, 2009). Çeviriye saran, kuşatan, derinleştiren, dolaşıma dahil eden ve tanıtan tüm yazıların uzam ve zamanı ile metnin maddi uzamının birer uzantısıdır ve dışmetinler olarak metne göndermede bulunurlar (Yuste Frías, 2012). Emmanuel Claude Bourgoïn Vergondy'e göre, çeviri her ne kadar yazılı metinle, yani yayıncılık endüstrisiyle bir düşünülse de, bir metin, okunulmasının dışında sesletildiği, konuşulduğu veya söylenildiği için de vardır. Sözeleği metnin varoluşunun gerçekliklerinden biridir (2015, s.589). Vergondy, 'Paraçevirinin kültür endüstrilerinde çeviri açısından önemi'nin büyüklüğünü vurgularken, 'paraçeviri' bakımından metni, onu saran, çevreleyen, sunan, alana sokan, genişleten ve ona eşlik eden 'kenardaki alanları' (fr.marge) incelemek için eğildiğimiz bir başka pencere gibi olduğunu söylemektedir (s.592). Ona göre, bu kavram kültür endüstrisinin farklı aktörleriyle, başka bir deyişle 'paraçevirmen'lerle (fr.paratraducteur)⁵ olan ayrıcalıklı ilişkiyi vurgulamaktadır. Bu çerçevede çevirmen ve yayıncı kitapların çevirisinin ana aktörleridir, dolayısıyla bu endüstrinin de görünür olması sürecine katılmaktadırlar (s. 585).

Yuste Frías'a göre, 'paraçeviri' tüm kültürlerötesi geçiş ve alışverişin bölgesi, tüm kültürel aracılığın başarıya ulaşması ya da başarısızlıkla sonuçlanmasını belirleyen yerdir. Salt uzamsal bakış açısıyla *paraçeviri*, çevrilecek ya da çevrilmiş olan her metnin çevresinde yer alır, çünkü içerisi ile dışarı arasında bir eşittir, bir geçittir, kararsız, aracı bir bölgedir; bu çeviri ve çeviri-dışı (hors-traduction) arasındaki kenar bölgedir (fr.marge) (...) daha iyi bir çeviri karşılamanın ve çeviri metnin daha yerinde/tutarlı okunmasının ayrıcalıklı yeridir (fr. lieu) (Yuste Frías, 2010). Frías'a (2015) göre;

Yanmetinler gibi önceden belirlenimli bir çerçeveye sınırlı kalmadığında 'Paraçeviri', kavramın sunabileceği yeni teorik, didaktik ve mesleki perspektifleri gözlemek için epistemolojik bir başlangıç, çıkış noktasıdır. Çeviri ve yanmetinsellik arasında elbette bir yakınlık vardır ancak paraçeviri sadece çevirilerin yanmetinlerinin incelenmesi olarak tanımlamak yeterli değildir; bu tanım çeviribilim tarafından analiz edilen metinsel bütüncenin genişletilmesi anlamına gelebilir.

Burada çeviri olgusunu 'paraçeviri' kavramıyla genişlettiğimizde, dışmetin ve 'yayıncı' kavramının içine yayınevi içinden ve dışından, çeviri ve editoryal süreçlere ve alımlama süreçlerine dahil olan tüm aktörlerin ve eylemlerin dahil edilebileceği varsayılabilir. Biz bu çalışmada yapıtların Türkiye'de okunma ve alımlanma süreçlerinde Bourdieu'nün yapıtı ve çevirileri etrafında uzmanların verdikleri ders, konferans, seminer, yazılan makale ve eleştiri yazıları, video kayıtları ve söyleşilerin *paraçeviriler* olarak ele alınabileceğini, dolaşım ve çeviri sürecinde yazar ve yayıncı dışında dışmetinlere çevirmen,

3 Genette'in paratexte/peritext-epitext kavramsallaştırmasında ortak Türkçe terim karşılıkları kullanılmadığı görülmektedir. Bu çalışmada paratexte için yanmetin, Öze Çelik'in önerisinden hareketle peritext için çevremetin, epitext ise dışmetin terimleri benimsenecektir.

4 Türkçede henüz yeni dolaşıma giren 'Ing. *Paratranslation*/ fr. *paratraduction*' kavramı için 'yançeviri' ve 'paraçeviri' karşılıkları benimsenebilir.

5 Ing. 'Paratranslation'ın (Paraçeviri) yanmetinlerin yani 'paratexte'lerin çevirileri olarak karşılandığı görülmüştür. (Bkz. Işık Akdağ, 2021: s.1261) Biz bu kavramsallaştırmanın bu şekilde kısıtlanamayacağını ve yeniden yorumlanması gerektiğini düşünüyoruz. Bu makalede 'para-', 'peri-', 'epi-' öneklerinin korunması gerektiği düşünülse de Türkçe yerleşik olan kavramlar benimsenmiştir. Başlangıçta parantez içinde Fransızca/İngilizce karşılıkları verilmiş, sonra geçtiği yerlerde başlangıçta benimsenen karşılık kullanılmıştır. Ancak henüz yerleşik bir karşılığı ve tanımı bulunmadığından 'para-translation/ 'para-traduction' için yançeviri yerine 'paraçeviri' karşılığı benimsenmiştir.

editör, akademisyen olmak üzere çoklu kimlikleriyle katılan aktörlerin de *paraçevirmenler* (paratraducteurs)⁶ olarak kavramsallaştırılabileceğini düşünüyoruz.

3. Üç evreli bir Bourdieu okuması: Yanmetinler ve paraçeviriler

Bu bölümde daha önce yapmış olduğumuz araştırmalardan (Emirosmanoğlu, 2016, 2022a, 2022b) yola çıkarak sınıflandırdığımız Bourdieu'den yapılan 23 çevirinin dolaşım hareketi yanmetin ve paraçeviriler açısından incelenecektir. Bu sürecin, yıllara göre çevrilen kitap sayıları ile çeviri ritmi birlikte ele alındığında 1995 ila 2022 arasında 3 evre halinde sınıflandırılabilmesi görülmektedir. Tüm çevirilerin listesi 3 evreli sınıflandırmayla Ek 1'de verilmiştir. Aşağıda bu evreler hem çevremetin hem dışmetin, yapıt ve yazar etrafında dolaşıma eşlik eden Türkçe *paraçeviriler* düzeyinde ele alınmıştır. Çeviri sayısının çokluğu ve tüm baskılara ulaşamaması bu incelemede sınırlılık arz etmiştir. Dolaşım ve alımlama sürecindeki işlevleri ve önemi açısından evrelere eşlik eden yanmetinlerin ve paraçevirilerin dolaşım dinamiklerine dönük söylemi saydamlaştırmada bir temsil ve okuma izleği sunacağını düşünüyoruz.

3.1. Birinci evre: 1995-2012⁷

Bilindiği üzere, Bourdieu'nün Türkiye'ye ilk girişi Nazlı Ökten tarafından 1995 yılında *Hayalet Gemi* dergisinde yayınlanan ilk makale çevirileriyle. 1997-2007 arası dönemde ise *Mürekkap, Toplum ve Bilim, Cogito, Varlık, Virgül, Kültür ve İletişim, Birikim* dergilerinde telif Bourdieu yazıları yer almıştır. Uzunca bir süre istifhanem.com web sayfasında da Bourdieücü perspektifte analiz, eleştiri ve incelemelerle alana katkı yapan isimlerden Emrah Göker'in de bu dergilerde çok sayıda telif yazısı yayımlanmıştır (Büyükgümüş, 2013). Bu yazılar medya ve televizyon, siyaset, iktidar, ideoloji, kamusal alan, simgesel şiddet konularına yoğunlaşmaktadır. 1995 ve 1999 arasında Bourdieu'nün sadece 4 kitabı Türkçeye çevrilmiştir. Bu evre kaynak üretim uzamını en yakından takip eden evredir. Özellikle İngilizce çevirilerinde eksik metinlerin tamamlanarak en azından bütünlüklü bir Bourdieu külliyatına erişim koşulların sağlandığı yıllardır 1990'lı yılların ortaları. Öte yandan Bourdieu'nün Fransa'da ve dünyada kamusal görünürlüğünün, siyasi ve toplumsal meselelere müdahililiğinin belirginleştiği ve medyatik olduğu döneme denk düşmesi de dolaşım sorunlarına eklenmektedir.

Türkçedeki ilk çeviri *Pratik Nedenler*'dir (1995-Kesit; 2006, 2013, 2022-Hil). 2006 tarihli baskısıyla elimizdeki bu çeviri bizzat Bourdieu'nün Türkiye'deki okura hitaben yazdığı önsözle yayımlanmıştır. Önsöz '*Çevirmenim ve yayıncımın alicenaphği sayesinde bu kitabımın bugün Türkiye'de yayımlanıyor olmasından sevinç duyuyorum*' cümlesiyle başlamaktadır. Doğrudan Türkiye'deki okura seslenen bu önsöz, henüz hiçbir kitabı çevrilmemiş bir Bourdieu ve fiziken Türkiye uzamında yapıtının seyrine doğrudan müdahil olamayan bir Bourdieu düşünüldüğünde çok önemlidir. Bourdieu bu önsözde, konferans notları ve sözlü aktarımlarından oluşan bir seçki biçimindeki bu kitabın Türk okurunda, kendi çalışmasında tamamlanmamışlık hissi ve eksiklik yaratabileceğini ifade etmektedir. Bu kitabın 30 yıl boyunca sürdürdüğü araştırmalarının belli başlı sonuçlarını pratik biçimde sunması açısından değerli olduğunu, ancak bu sonuçların elde edilmesini sağlayan ampirik yöntemleri yeterince yansıtmadığını dile getirmektedir (Bourdieu, 2006: s. 7-8). Bourdieu'nün vurgusu bilginin gelişimi ve evriminin önündeki engellerin birçoğunun, kültürel üretim alanlarındaki kısmen özerk

⁶ 'Para-' öneki dışında, harcinde, dışı, -ötesi anlamlarına gelmektedir. Ancak 'Paratext' için 'Yanmetin' karşılığı benimsense de 'Paratraduction' için 'paraçeviri' karşılığı kullanılmıştır.

⁷ İlk baskısına ulaşamayan çeviriler: *Toplumbilim Sorunları* (1997)/ yeniden çevirisiyle *Sosyoloji Meseleleri* (2016), *Televizyon Üzerine* (1997), *Varisler, Öğrenciler ve Kültür* (2014).

mikrokosmoslarda meydana gelmesinedir. Metodolojik ve epistemolojik duyarlılığa çağrı niteliği taşıyan önsözde Bourdieu Türkiye'deki okura şöyle seslenmektedir:

'...toplumbilim alanında hala pek çok ülkede yaygın olan ve ampirik açıdan doğrulanamayan, kuramsal bir toplumbilim ile, çoğu zaman Amerikan modeliyle özdeşleştirilen ve istatistiğin pozitivist ve derme-çatma bir kullanımına indirgenen ampirik bir toplumbilimi karşı karşıya getiren durum gibi. İşte bu nedenle kendisine bilgi kipinin kendisini bilmeyi, daha da genel olarak kültür yapıtlarına ve bu yapıtların üretiminin toplumsal koşullarına uygulamayı seçen düşünümsel bir toplumbilim, düşünceyi, kendi üzerinde etkili olan tüm simgesel şiddet biçimlerinden kurtarmaya katkıda bulunabilir.'

Bu çeviri içinde yer alan kaynak metindeki önsözünde, Bourdieu çalışmasının özü olarak bağıntısal bilim felsefesinin ve yatkinlıksal yani bağıntılara kazılı gizilgüçleri dikkate alan eylem felsefesinin okur ve yorumcular tarafından kavranamadığını ve Fransa'ya özgü durumlara ilişkin olarak kurulmuş modellerin geçerliliğini kanıtlama çabasıyla bu kitabı oluşturan konferans dizisini verdiğini açıklamaktadır. Kendi 'felsefesinin ilkelerini ve içinde cisimleştiği pratik yatkinlıkları yani 'meslek'i' sözlü olarak anlatamayacağını da bilincinde olarak, söyleyeceklerinin kuramsal önermelere dönüşme tehlikesinin de farkındadır. Özetle bu önsöz, üretim bağlamına yabancı okur tarafından yanlış yorumlanmış olmasına dönük açıklamalarla Türkiye'deki okur için bir uyarıdır. Kitabın arka kapak sayfasında, Türkiye'de yayımlanmış ilk kitabı olduğu, Bourdieu'nün toplum bilimleri alanında çalışanların yolunu açmaya devam ettiği ifade edilmektedir. Kitabın Bourdieu'nün merkezinde eylem kuramının yer aldığı bir dizi konu hakkında farklı ülkelerde verdiği çeşitli konferanslarda sunduğu metinlerle, bunları tamamlayıcı nitelikteki yazıları ve kısa bir röportajdan oluştuğu, Bourdieu'nün felsefe, antropoloji ve toplumbilim disiplinlerinin getirdiği olağanüstü birikimi sergilediği vurgulanmaktadır. Kitabın sonunda 5 satırı bulan 5 sayfalık bir terimce yer almaktadır.

Kültürel üretim temasında sınıflandırılan Necmettin Kâmil Sevil'in ***Sanatın Kuralları*** çevirisi Yapı Kredi Yayınları tarafından yayınlanan (1999) ilk çevirilerdendir. 'Türkçe baskıya önsöz' Bourdieu'ye aittir, ayrı bir önsöz ya da sunuş yazısı eklenmemiştir. Bourdieu'nün önsözü doğrudan Türkiye'deki okura seslenmemektedir. Bu önsöz yazınsal alan incelemesinde, iç ve dış okuma/çözümlemede metin, okur ve 'yorumlama'nın toplumsal koşullara bağlı olduğunu, yazınsal alanın bizzat kendisi olan toplumsal gerçekliğe göndermede bulunduğunu dile getirmektedir. Metnin uzamı ve metnin üreticisinin uzamı içinde konularının birbirinden bağımsız düşünülemediğini ifade etmektedir. Kültürel tema itibarıyla edebiyat ve çeviri araştırmaları için de oldukça önemli olan bu kitabın çevirisi ikinci baskısını ancak 21 yıl sonra yapabilmıştır. Bu kitap etrafında 2007 yılında bir inceleme yazısı kaleme alınmıştır. Rıza Sam o dönemde Pamukkale Üniversitesi, Sosyoloji Bölümünde öğretim görevlisidir. 'Pierre Bourdieu ve sanatın kuralları üzerine' adlı bu yazı eserin sosyolojik bir değerlendirmesidir (Sam, 2007).

İlk evre çeviriler açısından durağan bir evredir. Bibliyografyasında yer alan 42 kitaptan (Kolektif, 2012) sadece 7'si alana girmiştir. ***Düşünümsel Antropoloji için Cevaplar*** (2003) tüm dünyadaki dolaşım seyrinde en önemli kitaplardandır ve Türkçeye 2003'te Nazlı Ökten tarafından çevrilmiştir. 2021 yılı itibarıyla 9 baskıyla Türkiye'de de en çok okunan çeviridir ve durağan evrede temel referanslardan biridir. Loïc Wacquant çeviri önsözünde bu kitabın ne Bourdieu'nün eserlerinin bir özeti ne de onun sosyolojisinin sistematik bir metin yorumlaması olduğunu; kesinlikle temel bir el kitabı ya da bir üst-kuram çalışması olmadığını vurgulamaktadır. Wacquant ayrıca giriş yazısında Bourdieu'nün bu eserinin İngilizce sosyolojiye aktarılmasına genel olarak damgasını vurmuş aceleci ve indirgemeci bir okumaya yol açabileceğini, entelektüel ürünlerin ulusal alanların sınırları arasında dolaşımının çoğunlukla böyle tehlikeler taşıdığını dile getirmektedir. Türkiye'deki ilk alımlanma evresinde yayımlanması ve kitabın çoklu baskı yapmış olması açısından indirgemeci okumaya vurgu kayda değerdir.

Birinci evrenin en önemli etkinliği 3-5 Mayıs 2007 tarihlerinde İstanbul Teknik Üniversitesinde düzenlenmiş olan '**Pierre Bourdieu: Sosyal Bilimlerde Açılımlar Konferansı**'dır. Bu konferans 2007'den sonra devam eden konferans dizisinin de ilkidir. Konferans bilimsel alanda temsili ve dolaşımı zayıf bir Bourdieu'ye Türkiye sosyal bilim araştırmalarında alan açma ve bağlamaştırma çabasını temsil etmektedir.

Alımlama bağlamının oluşturulması amacıyla bu konferansla birlikte **Ocak ve Zanaat – Pierre Bourdieu Derlemesi** İletişim Yayınları tarafından 2007 yılında yayımlanmıştır. Bu derlemede, Bourdieu'nün düşüncesini sosyal bilimlerde konumlandırmak için yazılan 18 sayfalık önsözde Bourdieu'nün kültür, sanat ve estetik alanında postyapısalcı bir kuramcı olarak alımlanmasına ve damgalanmasına dönük ciddi bir eleştiri yer almaktadır (Çeğin vd. 2007: s.18). Önsözde ayrıca Bourdieu'nün hayatı ve yapıtı, epistemolojik çerçevesi, kilit kavramlar, araştırma alanları ve Türkçe bir Bourdieu bibliyografyası yer almaktadır. Derlemenin editörleri 'Türkiye'de sosyal bilimlerin içinde bulunduğu bilimsel açmazların' üstesinden gelebilmek için Bourdieu sosyolojisinin sunduğu olanakların yeteri kadar kullanılmadığını, Bourdieu sosyolojisinin çevrilmesi, anlaşılması, eleştirilmesi ve uygulanması için büyük bir yol kat etmek gerektiğini vurgulamaktadır. *Ocak ve Zanaat* derlemesi, Bourdieücü düşünceyi konumlandırma tartışmalarına yer vermesi bakımında önemli bir dönemeçtir. Bu derleme 2016 yılında 4. baskını yapmıştır.

Bu evrede Dost Yayınevi tarafından 2009 yılında çevrilen **Bekârlar Balosu** Bourdieu'nün iki sayfalık 'Bekarlar Balosu' yazısıyla, Fransızca kitaba yazdığı giriş ve sonsözünü yayımlanmıştır (Bourdieu, 2009). Bekarlar Balosu yazısında bir Noel balosunda bir araya gelen kasabalı ve köylü bekar genç kız ve erkekler ve daha yaşlı bir bekar erkek grubunun giyim kuşam ve davranışlarına dönük tasvir ve gözlemlerine yer vermektedir. Giriş bölümünde özdeşünüm ilkesiyle özne köy deneyimi ve Béarn bekarlığı üzerine ürettiği toplumsal dünyanın bilgisi ayrımını ayrıntılı bir şekilde ele almaktadır. Bu kitapta bir araya gelen makalelerin bu seyirdeki aşamaları izlediği ve bu araştırmanın sosyal bilimdeki özgül mantığını doğru yansıttığını ifade etmektedir. Sonsöz bölümünde de yine toplumsal dünyaya dair olağan deneyim ile toplumsal dünya hakikati, algısı, tasavvuru, temsili, tarihi ve bilimine eleştirel bakışını ortaya koymaktadır. Kitap arka kapağında, 'İnsani şeyler söz konusu olduğunda nesneyi tanımada kaydedilen ilerlemeler aynı zamanda tanımaya çalışan özneyi tanımamızı sağlayan ilerlemelerdir. Kültür tarihine yapılan bu katkı, Michael de Certeau'nün yine 'Cultura' dizisinden yayımlanan *Gündelik Hayatın Keşfi* adlı çalışmasıyla birlikte okunduğunda, sosyal bilimler kuramı ve uygulamalarında 60'lardan günümüze kadar kaydedilen aşamaları ilginç çakışmalarla gözler önüne seriyor' tespiti yer almaktadır. Metinlerarasılığa eklenen bir okuma önerilmektedir. Çeviri 'Sosyoloji-sosyal antropoloji' dizisinden çıkmıştır. Bu çeviri ikinci bir baskı yapmamıştır.

Sertaç Canbolat'ın çevirdiği ve Savaş Kılıç'ın yayıma hazırladığı **Sanat Sevdası** ilk baskısını 2011'de yapmış ve Metis Yayınları tarafından çevrilmiştir. Pierre Bourdieu ve Alain Darbel'in ve Dominique Schnapper'in katkısıyla çıkan bu kitapta Türkçe baskıya özel bir önsöz bulunmamaktadır. Kaynak metindeki tanıtım niteliğindeki önsözle basılmıştır. Bu önsözde araştırmayı yürüten kalabalık ekip, araştırmanın tasarımı, matematiksel model geliştirilmesi, sonuçların sayımı ve sayısal dökümlerinin hazırlanması, soruşturmanın düzenlenmesi, müze ziyaretçi tutumu üzerine gözlemler, faktöriyel çözümleme programının uygulanması, soruşturmanın yürütülmesi ve sonuçların sayısal dökümlerinin çıkarılması, mekanografik veri değerlendirmesi, çizelgelerinin hazırlanması ve karmaşık saha çalışması açıklanmaktadır. Bourdieu'nün bu kitabı karma araştırma teknikleriyle bir soruşturma olması açısından saha metodolojisinin zenginliğini ortaya koymaktadır.

Bourdieu'cü düşünce üzerine ikincil literatürden yapılan çeviriler arasında David Swartz'ın ***Kültür ve İktidar- Pierre Bourdieu'nün Sosyolojisi*** (2011) Elçin Gen çevirisi ve Levent Cantek editörlüğüyle İletişim Yayınlarından çıkmış ve 2018'de 4. 2022'de 5. baskıyı yapmıştır. Kitap David Swartz'ın 2 sayfalık teşekkür yazısıyla başlamaktadır. Yazar burada kitabın 'kuramsal bir çerçeveye yerleştirilmiş, ampirik zemini ve siyasi bir yönelimi olan, zengin ve karmaşık bir sosyoloji külliyyatının okunmasıyla ortaya çıktığı'ni dile getirmektedir. Swartz ayrıca Bourdieu'ye sosyolojik yöntem konusunda kılı kırk yaran titizliği, kendisini entelektüel amatörlüğün cazibesine kapılmaktan kurtardığı için teşekkür etmektedir. Kendisinin asıl olarak tilmizi değil, Bourdieu'nün çalışmalarını kavrayan bir okuru olmayı istediğini ifade etmektedir. Ayrıca bu kitabın Bourdieu'nün sosyolojik tahayyülünün zengin karmaşıklığına açıklık getirirken, ilerideki çalışmalara ilham olmasını temenni etmektedir. Kitapta yer alan bir diğer unsur yarım sayfalık 'Çevirenin Notu'. Bu notta 1997'de Chicago Üniversitesi tarafından İngilizce yayımlanan bu kitabın çevirmen Elçin Gen 'Distinction' terimi için bağlama göre 'temayüz' ve 'ayrım' karşılıklarını benimsediğini, 'recognition ve 'misrecognition' terimleri için 'tanıma', 'yanlış tanıma' olarak karşıladığını bu seçimi neden yaptığını açıklamaktadır. İletişim Yayınları ilk evrede Bourdieu'cü düşüncenin dolaşımında önemli bir aktördür. İletişim'in çıkardığı *Toplum ve Bilim* ile *Birikim* dergilerinde ilk evrede aracılık eden kolektifte yer alan isimler Bourdieu üzerine sekiz yazı yazmıştır.

2011 yılında *Düşünümsel Bir Antropoloji için Cevaplar*'da Bourdieu ile söyleşen, onun sosyoloji geleneğini ve ampirik araştırma yöntemini Amerika'da devam ettiren Loïc Wacquant'ın ***Ruh ve Beden- Acemi Bir Boksörün Defterleri*** (2012) adlı kitabı da Nazlı Ökten çevirisiyle Boğaziçi Üniversitesi Yayınlarından çıkmıştır. Bu kitap hakkında 2022'de yazılan akademik kitap tanıtımında (Duygun, 2022) disiplinler arası bir sosyolog olarak Wacquant'ın, Bourdieu'nün simgesel iktidar kavramının kapsamını mekân içinde ve mekân üzerine verilen mücadeleyi kapsayacak şekilde genişlettiğini, Goffman'ın ilişkisel damga görüşüyle birleştirdiğini açıklamaktadır. Loïc Wacquant'ın 2015'de çevrilen ***Kent Paryaları*** adlı kitabı Boğaziçi Üniversitesi Yayınları tarafından çevrilmiştir. Wacquant antropolojik saha çalışmalarıyla Bourdieu'cü araştırma geleneğinin varislerindedir. Kenti Ayrıca 2019 yılında Wacquant'ın 'Bourdieu'yle Düşünmek: İlişkisi, İlkeleri ve Uygulamaları' başlıklı makalesinin Türkçesi yayımlanmıştır (Wacquant, 2019). Wacquant'ın Nazlı Ökten'in Galatasaray Üniversitesi'nde düzenlediği 'Kavramlardan Vakalara: Bourdieu'cü kavramları nasıl işe koşmalı' başlıklı seminerini vermiş olması ampirik etnografik saha araştırmalarını temsil etmesi anlamında paraçeviriler açısından önemlidir.

Bu evrede, Türkçeye çevrilen diğer dört kitap içinde ***Bir Otoanaliz için Taslak*** (2012- Bağlam) Fransız editörün önsözüyle çevrilmiştir. Bu önsöz Collège de France'ta verdiği son dersten hareketle Türkçeye henüz çevrilmemiş olan *Science de la Science et Reflexivité*'nin son bölümünün yeni bir uyarlaması olduğu belirtmektedir. Ayrıca Bourdieu'nün 'tüm araştırmacılık hayatı boyunca, bilimsel araştırmaya zorunlu önkoşullarından biri olarak kurmuş olduğu düşünümsellik uygulamasına bizzat kendini tabi kılarak yapmaya' karar verdiği ifade edilmektedir. Kapak sayfasından gelen sayfada Bourdieu'nün 'Bu bir otobiyografi değildir' ibaresi yer almaktadır. Editör, Bourdieu'nün bu kitabı önce Almanca yayımlattığını ve birkaç bibliyografik not ekleyerek Almanca baskısına göre yayımladıklarını ifade etmektedir. Bourdieu'nün Collège de France'da verdiği son dersi olan bu kitap bilimsel araştırmaya ön koşullardan biri olarak düşünümsellik uygulamasına bizzat kendini tabi kılarak yaptığı ifade edilmektedir. Ayrıca hazırlık notlarında Bourdieu'nün okuyucunun neden bunu okuduğunu kendine sorması için ihtar etmek' ibaresinin yer aldığı altı çizilmiştir. Arka kapak sayfasında Bourdieu'den şu alıntı dikkat çekmektedir: '*Sadece bir oto-soyoanaliz için bazı öğeleri bir araya getirmeyi ve*

açıklamayı denemek istiyorum. Olağan yanlış anlaşılma korkusunun çok ötesine giden çekincelerimi saklamıyorum.' (Bourdieu, 2012)

1.evrenin önemli etkinliklerinden biri de '**Pierre Bourdieu Belgeseli: 'Sosyoloji Bir Dövüş Sporudur'**'un Türkçeye çevrilmesidir.⁸ Belgeseli aktif olarak yayınlayan kanalın açıklama yazısına göre, bu belgesel Bourdieu'nün Ocak 2002'de ölümünden önce Mayıs 2001'de Fransa'da gösterilmiş ve büyük ilgi görmüştür. 3 yılı aşkın bir süreci kapsayan bu belgesel Bourdieu'yü ders verirken, siyasi mitinglere katılırken, seyahat ederken, Paris'te öğrencileri, çalışanları ve araştırma ekibiyle buluşurken takip etmektedir. Emrah Göker belgeselin Türkçeye çevirisini açıklarken önce 2004'te ardından 2005'te Fransız Kültür Merkezinde gösterildiğini belirtmektedir. Bu belgeselin ilk altyazılamasından sonra altyazının çevirisi üzerinde yine kendisi çalışmıştır.

3.2.-İkinci evre: 2013-2016⁹

Bu evrede 2013'te 4, 2014'te 4, 2015'te 3, 2016 da 3 yeni çeviri kitap ritmiyle Bourdieu dolaşımdadır. Bu dönem ayrıca daha sonra çoklu baskı yapan metinlerin ilk çevrildiği dönemdir. 4'e ulaşan baskı sayılarıyla bu dönemki çeviriler, Heretik Yayınları etrafında bir alıcı okur kitlesinin de oluştuğunu göstermektedir. Heretik, alanda Bourdieu'yü dolaşıma sokarken, aynı zamanda Bourdieücü düşüncüyü anlama amacı güden kapsamlı ve kimi Türkiye'de sosyal bilimler ve sosyolojik araştırma pratiklerine ağır eleştiriler getiren okura önsöz ve sunuş yazılarına önsözlerde yer vermiştir.

2013 yılında Heretik Yayınlarından çıkan **Seçilmiş Metinler** takdim yazısında Ünsaldı, Bourdieu'nün sosyal teorisinin hemen hemen her konuya eğildiğini ve etnoloji, sosyoloji, felsefe, dilbilim, ekonomi, tarih gibi farklı disiplinleri kapsadığı belirtilmiştir. Bir düşünürün derin ve nitelikli külliyyatının kavranmasıyla ilgili olarak, kavramların ilk kez dolaşıma girmesinde eklektik kullanıma karşı epistemolojik ihtiyata çağrı yer almaktadır. Türkiye'de 'Bourdieücü sosyoloji pratiklerinde" kapalı "epistemik kümelenmeleri" ve dogmatikleştirme tehlikesine karşı uyarıyla, Bourdieu'nün teorisini, fikri ve sosyal arka planıyla anlamaya vurgu vardır. Ayrıca çeviriyle ilgili olarak, aktarılan fikrin yazarının genel kuramına vakıf olmanın ve dil hassasiyetinin altı çizilmektedir. Ünsaldı (Bourdieu, 2013a), çeviri stratejisi üzerine, bir yazarı üretim alanıyla düşünme yetkinliğinin önemini, farklı alımlanma uzamları arasındaki farklılıklar ile İngilizce ve Türkçe çeviriler arasındaki çeviri yöntemi farklılıklarını vurgulamaktadır. Kitabın arka kapak yazısı bu kitabın mülakat ve sunumlardan meydana geldiğini ve Bourdieu'nün teorisini, fikri ve sosyal yörüngesini, kavramların kapsam ve amacını ve nerelerde yanlış anlaşıldığını ortaya koyduğunu vurgularken Bourdieu teorisine bir diyaloga davet olduğu ifade etmektedir. 'Bourdieu düşüncesini bütün kıvrımlarıyla keşfetmek isteyenlere' çağrı yapılmaktadır.

Epistemoloji temasında yer alan **Bilimin Toplumsal Kullanımları** (2013b-Heretik) editör ve Türkçeye çevirmeni Levent Ünsaldı'nın 42 sayfalık 'Takdim' yazısıyla yayımlanmıştır. Bu kitap Heretik Bourdieu dizisinde yayımlanan ikinci çeviridir. Ünsaldı bu kitabın Türkiye'deki fikir hayatında 'konum ve konumlanmaların ilişkisel çerçevede nasıl analiz edilebileceğine/nesneleştirilebileceğine dönük bir teorik çerçeve sunabileceğini eleştirel bir dille ifade etmektedir. Takdimde bu *Bilimsel Alanın Klinik Bir Sosyolojisi*'nin nasıl yürütülebileceğinin ipuçları sunması bakımında *Homo Academicus*'un teorik çerçevesiyle aynı hatta olduğu belirtilmektedir. Düşüncüyü epistemoloji, bilgi sosyolojisi ve bilim sosyolojisi üçlü ayağıyla konumlandırırken, bilimsel bir sosyolojik bilgisinin koşullarından,

⁸ Sosyal bilimler temalı videoların arşivlendiği Lignor Kültür Sanat Yayıncılık'ın youtube sayfasında hesabın açıldığı 28 Temmuz 2021'de yayımlanmıştır. Çevrimiçi. 29.10.2022. <https://www.youtube.com/watch?v=saZQigTgpFU>

⁹ *Varisler, Öğrenciler ve Kültür'e* (2014) ulaşılamamıştır.

Bourdieu'nün sosyolojinin sosyolojisini yapma arzusundan bahsetmektedir. 1970'lerden başlayarak Bourdieu'nün eleştirel ve düşünümsel sosyolojik bilgi yaklaşımıyla bilgi sosyolojisi alanının farklı ekollerle, paradigmatik ve metodolojik gelişime yer vermekte, güçlü program, rölativist program farklı bilim gelenekleriyle ilişkisi bakımından da bu kitabın ve Bourdieu sosyolojisinin ana temalarından olan epistemolojinin ayrıcalıklı konumunun altını çizmektedir. Bu takdim Bourdieücü anlamda bilimsel bilgi alanına bakıldığında Türkiye'de bilimsel alanın analizini sert bir eleştirel söylemle yapmaktadır. Aynı adla düzenlenen konferansın metni olan bu kitapta, takdimin ardından sözü Bourdieu'ye bırakmadan önce onu entelektüel güzergahında bilimsel üretiminin gelişimi ve seyrini tanıttığı konferans giriş konuşması 9 sayfalık önsöz olarak yer almaktadır. Bu çevirinin sonunda 'Eleştiri Çatlaklardan sızır' mottosuyla başlayan 6 sayfalık Heretik Manifestosu bulunmaktadır. Tüm alanlara karşı eleştirel ve politik duruşuyla yayın çizgisini vurgulamaktadır. Arka kapak yazısı da Bourdieu'nün önerdiği bilim sosyolojisi ,bilimsel bilgi sosyolojisi ve epistemolojik sorguyla bilimsel alanın incelenmesinde yöntem sunduğunu dile getiriyor.

İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi-Pierre Bourdieu başlıklı özel sayısı yayımlanmıştır. Bu sayıda Nazlı Ökten Gülsoy'un (2013) 'Cezayir Deneyiminin Pierre Bourdieu'nün Sosyolojik Tahayyülüne Etkileri: Bilimsel Bir Habitusun Doğuşu' başlıklı makalesi yer almaktadır. Ökten Gülsoy makale özetinde, düşünümsellik ilkesi gereği araştırmacının konumunu, araştırma evreninin bütünüyle birlikte değerlendirmek zorunluluğunu ifade etmektedir. Gülsoy'un getirdiği bu konu aynı zamanda epistemoloji temasında yer almaktadır. Türkiye'de eksik kalan etnografya temasına vurgu yapan Ökten'in amacı Bourdieu'nün alımlanmasında yönteminin doğuş koşullarını gündeme taşımaktır. Bourdieu özel sayısından yer alan bir diğer çalışma, Ahmet Büyükgümüş'ün (2013) '**Türkçede Pierre Bourdieu**' başlıklı bibliyografi çalışmasıdır. Büyükgümüş bu yazısında çevirinin sosyal bilimlerin en önemli problem alanlarının başında geldiğini belirtirken, Bourdieu'yü anlama çabalarının, çevirinin genel problemlerini daha da derinleştiren bir öznel sorununu da içerdiğini vurgulamaktadır. Bu durumun Türkiye'nin genel sosyal bilim bakış açısındaki sorunlarla koşut olduğunun altını çizerek, Bourdieu sosyolojisinin epistemolojik çerçevesinin temsilinin, en az bu alanda çeviri yapıldığı için düşük olduğunu dile getirmektedir. Aynı sayıda çıkan Elyasa Koymak'ın '**Tahakküme Hükmetmek: Bourdieu Sosyolojisinde Toplum ve Bilim İlişkisi**' makalesi (Koymak, 2013) yoğun saha çalışmaları ve karmaşık kavram örüntüsüyle Bourdieu'nün toplumsal dünyayı anlama biçimi, bilim olarak sosyoloji ve sosyolojinin toplumsal dünyayla ilişkisine epistemolojik olarak bakmaktadır. Bu özel sayıda dikkat çeken Türkçeye ancak 2021 yılında çevrilebilen *Homo Academicus* üzerine 'Ecce Homo Academicus' başlıklı bir kitap değerlendirme yazısının yer almasıdır (Karakaya, 2013).

Alandaki diğer çevirilerde önsözlere baktığımızda **Eril Tahakküm** (2014-Bağlam) 1998 İngilizce ve Almanca baskılarındaki önsözlerle yayımlanmıştır. Bourdieu 'Keyfilğin Bedenleşmesi' başlığını taşıyan bu önsözde kitabın cinsler arası ilişkilere adanan birçok çalışmaya dayanarak yapmış olduğu çalışmaları açıklama, destekleme ve düzeltme imkânı sağladığını söylemektedir. Dipnotta bu önsözün Fransız yayınevinin notu olarak İngilizce ve Almanca baskılarda yer alan 1998 tarihli önsöz olduğu belirtilmiştir.

Sosyolog ve Tarihçi (2014) Açılım tarafından yayımlanmış ve 2021'de ikinci baskısını Vakıfbank Kültür yayınlarından yapmıştır. Tarihçi Roger Chartier ile yapılan 5 radyo programı söyleşinin kitaplaştırılmış olan bu kitapta Roger Chartier'nin önsözünün dışında bir önsöz yer almamaktadır. Kitabın yeni baskısına eklenen önsöze 3. Evrede yer verilmiştir.

Yeniden Üretim- Eğitim Sistemine İlişkin Bir Teorinin İlkeleri (Bourdieu ve Passeron. 2021) Levent Ünsaldı, Aslı Sümer ve Özlem Akkaya tarafından çevrilmiş ve (ilk baskısı 2015) Emrah Göker'in

'Hür Eğitim Yoktur: Okul neyi bölüştürür, Kapatır (Tekrar) Üretir' başlıklı önsözyle yayımlanmıştır. Göker yazıda kitabın 'eğitim alanının sosyolojik bir soruşturma nesnesi haline getirilmesiyle ilgilenenler için okunmazsa olmaz bir klasik' olduğunu ifade etmekte ve 'dönem Fransa'sı için güncel-ampirik, eğitim sosyolojisi açısından da sosyal-teorik bir kitap olarak okuma'nın mümkün olduğunu söylemektedir. Göker yine kitabı nasıl takdim edeceğini düşünürken salt neden bahsettiğine değinmek istemediğini ve 34 yıl sonra Türkçeye çevrilen bu klasik için okuma açıları çizmeye çalıştığını belirtmektedir. Göker bunları üç başlıkta şöyle sıralamaktadır: Kitabı tarihsel-sosyolojik bir yerden okumaya, çalışmanın sosyal-teorik bagajını kurcalamak isteyenlere kavramsal teçhizatın kullanışlı olup olmadığına, veri inşasıyla destekli araştırmanın ne gibi sorular sorup bunları cevapladığına dönük açıklamalar yapmaktadır (Göker, 2015: s.9-10). Heretik Yayınları sayfasına yer alan tanıtıma göre ise:

Elinizdeki çalışma, 1964 tarihli *Varisler* kitabının ilk aşamasını oluşturduğu araştırmaların teorik bir sentezidir. Bu genel teori, sembolik şiddetin edimlerine ve bu şiddetin gizlenmesinin toplumsal koşullarına ilişkin olup pedagojik ilişki, dilin münevver veya zamane kullanımı ya da sınav veya diplomanın sembolik ve ekonomik etkileri üzerine yürütülmüş ampirik çalışmalardan hareketle vücut bulmuştur (...), failleri hem yapıların ürünleri hem de bu yapıların yeniden üreticileri olarak teşkil eden ve böylelikle de hem öznelci yaratıcı özgürlükten hem de yapısalcı nesnelcilikten sıyrılmayı başarabilmiş bir pratik teorisine katkıdır da burada söz konusu olan.¹⁰

Kitabın 4.5 sayfalık önsözünde ayrıca, bu kitabın Bourdieu'nün eğitim sistemiyle ilgili önerme ve ilkeleri ile teorik düzey ve ampirik uygulamayı bir araya getiren 2 bölümden oluştuğu ve ilkelerin ise tarihsel vakaya uygulanması olduğu ifade edilmektedir. Arka kapakta da yine bu çalışmanın 1964 tarihli *Varisler*'in ilk aşamasını oluşturduğu araştırmaların teorik bir sentezi olduğu vurgulanmaktadır.

Yapı Kredi tarafından basılan 2014 tarihli *Cogito 76. Pierre Bourdieu* sayısı manifestoda Bourdieu'den (2002), düşüncelerin üretim alanlarının bağlamlarıyla dolaşmadığı ve bir yazarın başka bir dile çevrilme, yayımlanma, okunma ve tartışılma süreçlerinin önemi alıntısıyla açılmaktadır. Editörlere göre, Bourdieu ekolü içeri taşınmaya oldukça dağınık bir şekilde başlamıştır, bu nedenle 1990'ların ortasından itibaren Türkiye'deki "alınlanma alanı" üzerine düşünülmelidir. Türkiye'de Bourdieu için özel çeviri zorlukları ve Türkiye'de yayıncılık alanının kendisine has karmaşası ve sosyolojik araştırma programlarının çok zayıf olması nedeniyle henüz özümsememiş bir düşünce olduğunun altı çizilmektedir (Çeğin vd., 2014). En önemli eserlerinin birçoğunun Türkçede hâlâ yayınlanmadığını dile getiren bu özel sayısıyla *Cogito* sadece akademik alana değil, daha geniş bir okur kitlesine hitap eden bir düşünce dergisi olmasıyla alana katkı yapmıştır.

2015 yılında Heretik ardından 2021'de Nika Yayınları tarafından yayımlanan *Ayrim*'in çevirisi Güney Çeğin ve Emrah Göker'in 2015 yılında yazdıkları 'Araştırmasından 50 yıl, Kitabından 35 yıl sonra *Ayrim*' başlıklı tanıtım yazısıyla basılmıştır. Bu yazıda 50 yıl önce Fransa'da yapılan araştırmanın 35 yıl sonra Türkiye'de sosyal bilimler alanına girişinde, yıllar içinde değişen ve dönüşen sosyoekonomik toplumsal yapının göz önünde bulundurulması gerektiği vurgulanmaktadır. Kendine özgü sosyokültürel dokusuyla Türkiye'de eksikliği duyulan ampirik çalışmalarda metodolojik bir referans olarak başvurulabilecek en önemli Bourdieu çalışmalarından biri olduğu üzerine eleştirel bir değerlendirme yapılmaktadır. *Ayrim*'in 2021 Nika Yayınevi baskında tanıtım yazısından önce 18 sayfalık 'Angaje Bir Sosyoloji İçin Cevaplar' alt başlıklı 'Çevirmenlerin önsözü' bölümü eklenmiştir. Burada önsöz metinlerinin, aslında kitabın içerdiği kuramsal yaklaşımına eğilen ve tutarlılıklarını sınayan bir inceleme yazısından çok okura içeriği tanıtma amacıyla ve okumaya teşvik eden kılavuzlar olduğu ifade edilmektedir. Ancak bu yazılarında Bourdieu yaptının bilimsel yaklaşımı, sunduğu analiz yöntemlerinin ve kuramlarının

¹⁰ <http://heretik.com.tr/kitap/yeniden-uretim/> (Çevrimiçi. 17.11.2022)

bilimsel ürün olarak değerlendirilebilmesi için *Ayrım*'ın toplumbilimsel uzamdaki konumunun işaretlenmesinin gerektiği belirtiliyor. Bu nedenle yazıda ne kadar basitleştirme riski de olsa kitabın içeriğine değineceklerini vurgulamaktadırlar. İçerikle ilgili olarak da Bourdieu sosyolojisinin epistemolojik olarak sosyal bilimlere yaptığı katkıyı ortaya koyma amaçlarından bahsedilmektedir. Ayrıca yazarlar, Bourdieu'nün siyasi müdahillliği ve 'tercüme meselesi'nin Türkiye'de Bourdieu takipçileri ve Bourdieu sosyolojisiyle ilgili güncel tartışmalar açısından değinilmesini gereken konular arasında saymaktadır. Türkçeye çevrilmesindeki teknik sorunlara da okuru uyarmak açısından yer verdiklerini söylemektedirler. Çeviri süreciyle ilgili açıklamada *Ayrım*'ın Fransa'da yayımlanmasının ardından otuz altı, Bourdieu'nün ölümünün ardından 13 yıl sonra Türkiye'ye girdiğini, ilk olarak Bağlam Yayınları listesinde yer aldığı ve hazırlandığı, sonra Heretik tarafından basıldığı, ikinci baskısını da Nika Yayınlarından yaptığı belirtilmektedir. Bu çeviriye Fransızca ilk baskısından sonraki baskılar için Bourdieu'nün yazdığı giriş bölümünün ve de 2015'teki çevirisinde yer almayan 1984 İngilizce çevirisine Bourdieu'nün yazdığı giriş yazısı eklenerek genişletilmiş baskısıyla okuyucuya sunulmuştur. Kitabın Bourdieucü araştırmanın ampirik yoğunluğunu temsil etmesine vurgu yapılmaktadır. Bourdieu, İngilizce baskısına önsözde 'Bu kitabın okuyucunun gözünde 'fazla Fransız' kalacağından korkmak için birçok nedenim var...' diyerek başlamaktadır. Bu kitabın ampirik nesnesi olarak Amerikan geleneğinde klişeleşmiş Fransız imajını yenilemeye yardımcı bir tür Fransız etnografisi olduğunun altını çizmektedir.

Heretik Yayınları'nın 1000 sayfaya varan hacmiyle 2015 yılında çevirdiği *Dünyanın Sefaleti*'nin önsözünde Ünsaldı bu kitabın Bourdieu'nün epistemoloji ve metodolojisi içinde genel sosyal bilim metodolojisi içinde nereye konumlandırılabilceği tartışılmaktadır. Bourdieu'nün kalabalık bir ekiple gerçekleştirdiği araştırmasında yapılan söyleşilerle etnografik saha çalışması yöntem ve tekniklerine hassasiyet vurgusu vardır. Heretik bu kitabı ampirik araştırma programının kurgulanışındaki önemi açısından konumlandırmaktadır. Okura, sosyoloji araştırma pratiği, araştırmacı ve nesnenin inşası ekseninde 30 sayfalık oldukça kapsamlı bir kitap değerlendirme yazısıyla sunulmuştur. Ayrıca kitabın piyasaya çıkışıyla Ünsaldı 2015 yılında Mimar Sinan Üniversitesi'nde bir seminer düzenlemiştir.

2015'te Aslı Sümer'in çevirdiği *Devlet Üzerine* İletişim Yayınları tarafından basılmıştır. Bu kitap aynı zamanda Bourdieu'nün verdiği derslerin yayımlanmaya başladığı ilk kitaptır (Bourdieu, 2015). Önsözde Fransızca yayın editörleri Patrick Champagne, Remi Lenoir, Franck Poupeau ve Marie-Christine Rivière'in Collège de France derslerinin nasıl kitaplaştırıldığını açıklayan notu yer almaktadır. 3 sayfalık bu notta transkripsiyonu yapılan ders notlarından oluşan bu kitabın dipnotlarındaki kaynakça atıfların Bourdieu'ye ait olduğu, yeterli bilgi olmadığında ise editöryal olarak tamamlandığı, 'söylemin anlaşılabilirliğini desteklemek amacıyla bunlara ek açıklamalar, göndermeler, mülahazayı ilerletici nitelikteki metinlere açık ve üstü örtük atıflar' eklendiği belirtilmiştir. Editörler ayrıca, Bourdieu'nün ne dediğinin anlaşılması için daima yazdıklarına başvurulmasını söylediğini; kendi deyişleyle 'sözlü hitaptan yazılı metne geçişi 'gerçek bir tercüme, hatta bir yorumlama' olarak nitelendirdiğini vurgulamaktadır. Burada yine 'bölüm ve paragraf ayrımları, arabaşlıklar, referansları belirten notların ve göndermelerin yanı sıra tematik ve kavramsal dizinin de editörlere ait' olduğu açıklanmaktadır. Kitabın sonunda, Fransızca ekler kısmında Bourdieu'nün çalışma okuma notlarından yola çıkılarak makale, kitap ve belge listesi ile Collège de France yıllığında çıkmış ders özetleri, 'Dersin P. Bourdieu Külliyyatı İçindeki Yeri' bölümü, 'Kişi Adları Dizini' ve 'Kavramlar Dizini' yer almaktadır. Arka kapak sayfasında ise iki Bourdieu alıntısıyla birlikte bu kitabın, 'Bourdieu'nün diğer çalışmalarında dolaylı bir biçimde ele aldığı devlet sorununu analizinin merkezine yerleştirerek incelediği yegâne çalışması' olduğuna yer verilmiş.

Levent Ünsaldı ve Haktan Ural'ın 2015 yılında *Modus Operandi*'nin 5. sayısında yayımladıkları '**Bütüncül Bir Çalışma ve Zihin Pratiği Olarak Bourdieu'den 'Parçalı' Bourdieu'lere: Pierre Bourdieu Sosyolojisinin Fransa'daki Yeri ve Uluslararası Dolaşımı Üzerine**' başlıklı makalesi yukarıda yer verdiğimiz uluslararası dolaşım güzergâhları ve alımlanma biçimleriyle ilgili olarak kapsamlı bir sentez vermektedir. İngilizce çevirilerin eserlerin kaynak üretim kronolojisi takip etmemesinden kaynaklı gecikmelerin ve Fransa üretim bağlamından kopuk bir Bourdieu dolaşımının uluslararası uzamda ciddi alımlama sorunlarına yol açmıştır. Bu yazıda çeviri pratikleri üzerinden yayıncılık alanı ve akademik dünyada çok etkili olan ağlar vurgulanırken, bunların bir yazarın uluslararası dolaşımında simgesel sermayesini arttırmaya katkısına değinmektedir (2015: 208). Dolaşım ve alımlanma sorunlarının farkında olan Ünsaldı'nın alandaki çabası 2007 yılında temelleri atılan kolektif etrafında Bourdieücü düşünce ağını genişletme çabası olarak da görülebilir.

Bourdieu'nün Türkiye'de alımlanması açısından oldukça önemli bir çalışma, 2015 yılında İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisinde yayımlanan Elyesa Koytak ve Abdurrahman Nur'un birlikte yazdıkları '**Mümkün Bourdieu'ler Uzayında Bir Bourdieu: Türkiye Bilimsel Üretim Alanında Bourdieu Sosyolojisi**' başlıklı makaledir. Bu makalenin özet bölümünde, Bourdieu bilimsel üretim alanı dışına taşan bir yaygınlık kazandığı ifade edilmiştir. Bu makale 1995-2013 yılları arasında Bourdieu'ye atıf yapan toplam 143 adet eseri niceliksel ve niteliksel olarak incelemekte ve böylece Türkiye'deki Bourdieu'nün bilimsel bir hesaplaşmasını yapmaktadır. Yazarlar makalede Türkiye'de 'Bourdieu'nün kavramsal-teorik çerçevesinin zemini olan özgün araştırma tarzları bütününden ziyade, araştırmalarının hazır sonuçlarının kullanıma sunulduğu eserlerinin (*opus operatum*) Türkiye'de rağbet gördüğü varsayımı ampirik olarak' sınımışlardır. Buna göre, alımlama açısından son derece önemli bir tespit olarak 'Bourdieu'nün eserlerinin belli bir bütünlük ve ilişkisellik içinde okunmama'sının, 'Türkiye'deki yerleşik bilimsel üretim pratikleriyle de birleşerek, Bourdieu'nün Türkiye'de büyük ölçüde eklektik biçimde alımlanmasına neden olduğu' ifade edilmektedir.

İkincil literatürden çevirilerde, Heretik Yayınları 2015 yılında İngilizceden çevrilen Philip S. Gorski'nin *Bourdieu ve Tarihsal Analiz* adlı derlemesini basmıştır. Çeviri yayına hazırlayan Güney Çeğin'in 9 sayfalık sunuş yazısıyla basıldığı görülmektedir. Çeğin bu yazıda, söz konusu çalışmanın Türkiye sosyal bilim alanına yapacağı muhtemel etki üzerinden bir değerlendirmeye gitmiştir. Yazıya Bourdieu'nün Collège de France'ta verdiği *Devlet Üzerine* ve *Sosyoloji Meseleleri* kitaplarından bilinçdışının tarih olduğu alıntılarını eşlik etmektedir. Araştırmacının hem nesneyi analiz etmek için kullandığı zihinsel araçların bir tarihin ürünü olduklarını, nesneyi düşünmek için devreye soktuğu kategorilerin de yine nesnenin ürünü olabileceklerini unutmamaya davet etmektedir. Düşünce araçlarının bu düşünümseleleştirisinden sonraki adımın 'nesneyi inşa edecek açık kavramların tesisatı' olduğunun altını çizmektedir. Sonraki adım 'alanın inşası' için bu derleme içinde yer alan Swartz'ın makalesinden alıntıyla '*Alan inşa etmek araştırmacının büyük miktarda tarihsel veriyi hazmetmesini gerektirecektir*' demektir (Çeğin, 2015). Kitabın arka kapağında bu derlemenin '*indirgemeci biçimde yeniden üretim teorisini olarak tasnif edilen Pierre Bourdieu'nün sosyolojisinin aslında sosyotarihsel dönüşümü çözümlmek için de güçlü araçlar sağladığını*' ve sadece Bourdieu sosyolojisiyle ilgilenen sosyal bilimcilerin değil, teorik çerçevesine, '*kavramların yol göstericiliğine ya da sosyolojik yaklaşımın olası sentezlerle nasıl zenginleşebileceğine vakıf olmak isteyen genç sosyal bilimci adayları açısından da*' önem arz ettiği belirtilmektedir (Gorski, 2015).¹¹

¹¹ Arka kapak yazısı.

Bu evrede düzenlenen etkinliklere bakıldığında, Nazlı Ökten Gülsoy 2014'te Bilim-Sanat Vakfında '**Türk Sosyolojisinde Pierre Bourdieu**' başlıklı seminerinde, Bourdieu sosyolojisinin kronolojik çizgisiyle kitap olarak yayınlanmış çalışmalarının kavramsal çerçevesinden ve bu eserlerin Bourdieu'nün yaşamındaki yerinden bahsetmiştir. Gülsoy burada bugün hala çeviri bulunmayan etnografik temada *Sociologie de l'Algérie* (1958), *Le déracinement* adlı kitaplarla (1964) Cezayir toplumundaki köksüzleşme meselesine ve *Bir Pratik Teorisi İçin Taslak: Kabiliye Üzerine Üç Etnoloji Çalışması* gibi temel metinlerle kronolojik bir seyir sunmuştur. 'Bourdieu'nün Türkiye'de takip edilmesi konusundaki bir soru üzerine Ökten Gülsoy, onun ABD'de okunup kabul görmesinden sonra, lisansüstü çalışmalarını yaparak Türkiye'ye dönen araştırmacılar yoluyla Türkiye'de sosyal bilimler alanına girdiğini ifade etmiştir (Bursalı, 2014).

Bunun dışında Ökten Gülsoy ayrıca 2014'te Galatasaray Üniversitesinde Bourdieu sosyolojisinin en önemli varislerinden Loïc Wacquant'nın '**Kavramlardan Vakalara: Bourdieu'nün Teorisini Nasıl İşe Koşmalı?**' seminerini düzenlemiştir. Burada amaç metodoloji açısından ampirik araştırmalarda hayli zorlayıcı olan kavramsal ve kuramsal arka planıyla Bourdieu'nün ampirik araştırmalarda nasıl kullanılacağıdır. Ökten Gülsoy'un bu evrede bir başka etkinliği 27 Kasım 2014'te de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde düzenlenen Sosyoloji günlerinde "**Tahakkümün Bilgisi ve Bilginin Tahakkümü: Bourdieu'yü Foucault ile birlikte okumak mümkün mü?**" semineridir. Burada da yine Bourdieu'nün araştırmacı ve entelektüel seyriyle karşılaştırmalı bir Bourdieu okumasına dönük bir izlek sunmuştur.

3.3.- Üçüncü evre: 2016 sonrası

2016-2019 arası döneme yeniden baskılar damgasını vurmuştur. Bu evrede yayımlanan 5 kitaptan 2'si 1995-2000 arasında ilk çevrilen kitaplardır. Sel Yayıncılık **Karşı Ateşler** ve **Televizyon Üzerine**'yi yeniden basarak medya ve neoliberal politika temasını tekrar dolaşıma sokmuştur. 3. Evrede baskın olarak yeniden baskıya geçen çevirilerle Alfa, Vakıfbank Kültür, Sel, Monokl ve Nika Yayınevleri çeviriler uzamına dahil olmuştur. Bu evre, yayın hayatına ara verdiği için Heretik Yayınlarının yeni çevirilerle uzamda olmadığı evredir. Ancak 2. evrede yaptığı çevirilerin özellikle yeniden baskılarıyla dolaşımda kilit konumunu korumuştur.

Metis Yayınlarında P. Burcu Yalım tarafından çevrilen ve Savaş Kılıç'ın yayıma hazırladığı **Akademik Aklın Eleştirisi-Pascalca Düşünme Çabaları**'nda (Bourdieu, 2016) Türkçe yayına önsöz yoktur. Bourdieu genel giriş bölümünde, akademik aklı sorunsallaştırmada felsefi bir tavır benimseyerek düşüncülerini Pascalcı düşünce çerçevesine yerleştirdiğini dile getirmektedir. Bu yönüyle gerçek filozofluk ile 'filozofluk taslama' arasındaki ayırmadan yola çıkmaktadır. Bourdieu bu girişte epistemolojik görünümlü sorgulamalar, entelektüel moda ve trendlerden bahsederken, kendi ait olduğu dünyayı tarafsız bir incelemeye tabi tuttuğunda kendi analizlerinin peşine düştüğünü ve kendi aleyhine kullanılacak araçları temin ettiğini bildiğini söylemektedir. Bilen özne olarak kendi nesnelci gözlemci olmasından hareketle, büyük entelektüel hırslarıyla 'şişirilmiş laflar'ıyla bir akademik aklı eleştirmektedir. Kendi sosyoloji pratiğinde doğrudan gözlem, görüşme, verilerin kodlanması ve istatistiksel analizden kaçmadığını söylerken 'tarikat içindeki saha çalışması tapınmasına ve pozitivist veri fetişizmine tepkiyle kendi ampirik çalışmalarını referans göstermektedir (s.14-15). Bourdieu bu girişte sosyolog mesleğinin ne olduğuna dönük bir perspektif sunarken nesnelleşme çabasında öznenin yok edilemezliğiyle yüzleşmek zorunda kaldığını dile getirmektedir. Bu giriş yazısında yanlış anlaşılmasından dolayı okurlara doğrudan seslendiği şu satırları alıntılama yerinde olacaktır:

...okurlarımdan, en iyi niyetlerinden dahi şunu rica ediyorum: İşlerim hakkındaki, daha genel olarak sosyal bilimler hakkındaki olası hazır fikirlerini veya ihtiyatlarını, beni bazen uzunca zaman önce çözdüğümü sandığım meseleler- burada olduğu gibi-dönmeye mecbur kılan fikirleri askıya alsınlar; (...) Ashında oldukça yanlış anlaşıldığımı düşünüyorum; kuşkusuz bunun sebebi, insanların sosyoloji hakkında genellikle hayal meyal okul anılarını veya bu disiplinin siyasi-medyatik imajını maalesef pekiştirmekten başka bir şeye yaramayan mesleğin en sivri temsilcileri ile talihsiz karşılaşmalara dayanarak edindikleri fikirlerdir (...) Çalışmalarımın bir kısmı toplumsal dünyanın analizinde kullanılan (...) pek çok düşünce tarzının tersyüz edilmesinden ibaret olduğu için, bu önyargıların müthiş haksız veya yanlış olduğunu düşünüyorum (Bourdieu, 2016, s.19)

Son olarak Bourdieu burada aynı temaları tekrar tekrar tartışmasının, aynı konu ve analizlere tekrar tekrar dönmesinin daha üst bir idrake ulaşma ve farkına varılmamış ilişkileri keşfetmeye olanak veren bir sarmal hareketten kaynaklandığını dile getirmektedir. Özetle Bourdieu'ye göre, düşününsel-özdüşününsel bir hareketle en sıradan görüşlerin ve en bayağı konuların en umulmadık hakikatleri saklamasının göz önünde bulundurmasıyla, '*toplumsal dünya daha iyi bilinecek, bilimsel yöntem daha iyi anlaşılacaktır*' (Bourdieu, 2016, s.20). Arka kapak sayfasındaki editorün tanıtımında sarsıcı ve bir o kadar da güzel bir kitap olduğu ifade edilirken, sosyal bilimler ve felsefeyle ilgilenenlerin ilgiyle okuyacağı dile getirmektedir. Bu kitaptaki en dikkat çekici unsurlardan biri de diğer çevirilerde kapakta genellikle görselsiz ya da Bourdieu'nün resmi ya da illüstrasyonu yer alırken, görsel olarak Sovyet sanatçı tarafından 1957 tarihinde 'Baron Munchausen'in Maceraları' başlıklı ironik bir illüstrasyonun kullanılmış olmasıdır. Bu çeviri 2019 yılında 3. baskısını yapmıştır.

Bu evrede ikincil literatür olarak 2016'da Anne Jourdain ve Sidonie Naulin'in (2016) **Pierre Bourdieu'nün Kuramı ve Sosyolojik Kullanımları** kitabı yine İletişimden 'Politika' dizisinde çevrilmiş ve 2020'de ikinci baskını yapmıştır. Kaynak metinde yer alan yazar önsözünde doğumundan ölümüne entelektüel seyrine koşut Bourdieu bibliyografyası sıralanmaktadır. İçerikte 'genel bir toplumsal dünya kuramının müellifi' olduğu, Cezayir etnografik çalışmalarla başlayan araştırmalarına ek olarak kolonyal kapitalizme karşı duruşu, kapsamlı anket ve istatistik çalışmaları, okul ve kültürel adetlere yoğunlaşarak **Varisler: Öğrenciler ve Kültür**'le gelen başarısı, fotoğrafın toplumsal kullanımları, sanat sosyolojisi, eğitim ve kültür sosyolojisi, sosyolog mesleği ve epistemolojik önceller, okul ve fırsat eşitliği, toplumsal hiyerarşinin yeniden üretilmesi ve meşrulaştırması, akademisyenden angaje aydına dönüşmesi, toplumsal sefalet çalışmalarının çoksatarlar listesine girmesi, toplumsal hareketler, işçiler ve grevlerde yer alması, bunlara paralel olarak bilimin rolü ve sosyoloji üzerine kitaplarıyla gelişen düşünce çizgisi konu edilmektedir. Yazarlar, bu kitabın amacını dilinin karmaşıklığıyla tanınan Bourdieu'nün metinlerinin okunmasını kolaylaştırmak olarak belirlemektedir. Kitabın arka kapak yazısında kitabın Bourdieu sosyolojisine giriş niteliğinde bir kitap olduğu, sosyoloji mesleği hakkında epistemolojik değerlendirmeleri de içerdiği belirtilmiştir.

2006'da seçme metinlerden Yapı Kredi Yayınları tarafından Halime Yücel çevirisiyle tek cilt halinde basılan **Karşı Ateşler** 2017 yılında **Karşı Ateşler I ve Karşı Ateşler II** olarak Sel Yayıncılık tarafından Işık Ergüden çevirisiyle basılmıştır. **Karşı Ateşler II**'nin önsözünde Bourdieu, oluşum halindeki Avrupa sosyal hareketine katkıda bulunmak amacıyla, çoğunluğu (en azından Fransızca) yayımlanmış kamuya yönelik bazı konuşmalarını kronolojik sıra içerisinde bu kitapta bir araya getirdiğini ifade etmektedir. Arka kapak yazısında bu kitabın Bourdieu'nün 'enternasyonalist bir Avrupa sosyal hareketi inşa etmeye yönelik' daveti ve 'akademik dünyanın sınırları içerisinde düşünce üretmekle yetinmeyen bu büyük sosyologdan, neoliberalizmi yenilgiye uğratmaya yönelik bir karşı-direniş ve örgütlenme çağrısı olduğu vurgulanmaktadır. Kitap Sel Yayınlarının Red Kitaplığı dizisinden çıkmıştır.

Bir Pratik Teorisi için Taslak- Kabiliye Üzerine Üç Etnoloji Çalışması 2018 yılında Bilgi Üniversitesi Yayınlarından çıkmıştır (Bourdieu, 2018). Ökten'in 'Çevirmen Notu'nda özellikle Bourdieu'nün etnografi temasındaki kitaplarının Türkiye'de eksikliğini önemine vurgusu oldukça önemlidir. Kitabın ilk redaksiyonunu Ökten'in 'Türkiye'de Bourdieu sosyolojisi hakkında hatırı sayıları bulunduğu' söylediği Güney Çeğin yapmıştır. Ökten ayrıca 3 çevirmen tarafından yapılan çeviride belli bir homojen dil oluşturmak için de yeniden okumayı Şeyda Sevde Tunçbilek'in yaptığını not düşmüştür. Boğaziçi Üniversitesi Yayınlarından çıkması beklenen ancak Bilgi Üniversitesi tarafından basılan bu çeviride yine ilk makale çevirileriyle Bourdieücü düşüncenin dolaşımının öncülerinden editör ve akademisyen kimlikleriyle Nazlı Ökten'in çevirmen olarak yer aldığını görüyoruz. Galatasaray Üniversitesi öğretim üyelerinden Ökten Bourdieu sosyolojisi ekseninde 'Tahakkümün çoğul yüzleri' dersini vermektedir.

1997 yılında Yapı Kredi Yayınları tarafından Turhan Ilgaz çevirisiyle basılan **Televizyon Üzerine** 2019 yılında Sel Yayınları tarafından Alper Bakım çevirisiyle yayımlanmıştır. Bourdieu kitap önsözünde Collège de France'ın alışıldık kitlesinin yerine bu iki dersi televizyonda vermeye karar kıldığını ve alışveriş olarak düşündüğünü ifade etmektedir. Bu derste, kendini herkesin anlayabileceği şekilde ifade etmeye çalıştığını belirtmekte, bu nedenle yaptığı sadeleştirmelerden, dersin kendisini öne çıkarmak için yönetmenin onayıyla program özetleri, belge kopyaları, istatistikler gibi görsellerden vazgeçtiğini ifade etmektedir. Bourdieu bu önsözde Amerikan televizyonuna değinirken, reyting rekabeti konusunda Türkiye ile Yunanistan arasındaki bir gelişmede her iki ülkenin de televizyonlarında milliyetçi kışkırtıcı bir söylemle reyting atışmasına giriştiği örneğini vermektedir. 'Kısa Bir Normatif Sonsöz' başlıklı bir paragraflık son notta Bourdieu bu kitapta amacının gazetecilik alanındaki gizli baskı mekanizmalarından '*bilinçli bir şekilde kurtulma olanağı sağlamak ve yayın araçlarını tekelinde tutan sanatçılar, yazarlar biliminsanları ve gazeteciler tarafından düzenlenen bir eylem programı sunmak*' olduğunu belirtmektedir. Arka kapak yazısı ise kitabın '*aptal kutusu'nun hakikati tahrif eden tekeline 'çeriden' yakılan bir karşı ateş...*' olduğu cümlesiyle bitmektedir.

Heidegger'in Politik Ontolojisi 2019 yılında çağdaş kıta felsefesinden çeviriler yayımlayan Monokl Yayınları tarafından Aslı Sümer'in çevirisiyle dolaşıma girmiştir (Bourdieu, 2019). Güney Çeğin önsözde Bourdieu'nün söz konusu Heidegger analizinin tarihsel-ilişkisel bir okuma olduğunu vurgulamaktadır. Ona göre, Heidegger'in düşüncelerinin üretildiği toplumsal-siyasal alan ile felsefi alan arasında bir eşmantiğe vardır, bir düşünür ve felsefesini anlamada felsefi metnin özerklik iddiaları ve dış referans inkârı reddedilirken, metnin üretiminin ve dolaşımının genel bağlamına indirgenmesi reddedilmelidir. Çalışmayı eleştirel okumaya sevk edecek ve geliştirecek bir dizi soru soran önsözün sonunda 'Politik Ontoloji'nin insanbilimleriyle uğraşanlara bir felsefi metnin yorumlanmasına dair metodoloji sunması açısından önemli içgörüler kazandıracığı belirtilmiştir. Önsözün ardından 1988'de yazılan 2 sayfalık bir Bourdieu uyarısı bulunmaktadır. Bu notta bu metnin 1975 yılında yayımlanan bir makale ve suçlayıcı olmayan bir yöntem alıştırması olduğu vurgulanmaktadır. Bourdieu bu makaleye tarihsel bilgiyi güncellemek için notlar eklemiş, 'Heideggerci dilin ve okumaların analizine hasredilmiş üç bölümü, anlamayı kolaylaştırmak için kitabının sonuna kaydırıldığını' belirtmiştir.

Phoenix Yayınevi ayrıca, 2019 yılında Susen ve Turner'ın **Pierre Bourdieu'nün Mirası- Eleştirel Söylemler** çevirisini yayımlamıştır. Bu kitap internet üzerindeki kısa satış tanıtımlarına göre Bourdieu'nün modern sosyal felsefeyle ilişkisini entelektüel geleneklerden çeşitli düşünürlerle birlikte ele almaktadır (Susen ve Turner, 2019)¹².

¹² Kitabın baskısına erişilememiştir.

Youtube kaynaklarına bakıldığında bu evrede, 2018, 2019 yıllarında *Çeviri Konuşmalar* Youtube kanalında Bourdieu'nün söyleşilerinden çok kısa kesitlerin Türkçe altyazılı içerikler üretildiği görülmektedir.¹³

Dışmetinsellik açısından diğer etkinliklere baktığımızda, öncelikle 24-28 Haziran 2019'da Anadolu Üniversitesinde gerçekleştirilen '**Pierre Bourdieu Okuma Programı - Eğitim Sosyolojisi Çalıştayı**' yapılmıştır. '**Homo-Academicus Üzerine**' konuşmasıyla Dr. Nazlı Ökten, Doç. Dr. Vefa Saygın Öğütle, Doç. Dr. Mustafa Sever, Doç. Dr. Fuat Güllüpinar gibi isimlerin yer aldığı bu çalıştayı 15 videoluk kaydı *Eğitim Sosyolojisi Okumaları* Youtube kanalında Temmuz 2019 tarihinde yayımlanmıştır.¹⁴ Bu çalıştay aynı zamanda Temmuz 2019'da bir gazetede haber olmuştur.¹⁵

Haziran 2020'de Levent Ünsaldı ile canlı yayında gerçekleştirilen '**Fransa'da ve Türkiye'de Pierre Bourdieu: Fikri Ürünlerin Uluslararası Dolaşımı Üzerine**' başlıklı 2 saatlik Youtube söyleşi tam da dolaşım ve alımlama sorunlarını odağa alması bakımında önemli bir etkinliktir. Kaydın altında yer alan açıklamada, Bourdieücü sosyolojiye klasik bir giriş yapmaktan ziyade onun düşünsel üretimlerinin zaman ve mekâna bağlı nasıl değiştiği, etkilediği ve alımlandığı vurgulanmıştır. Bourdieu'nün eserlerinin dönemsel ve sosyokültürel üretim koşullarının Fransa ve Türkiye karşılaştırmasında Bourdieu'nün alımlanma şekillerine ve 'kavram setlerinin' kullanılabilirliğine değinilmiştir.¹⁶

2014 ve 2015'te başlayıp bu evrede düzenli devam etmesi bakımından, Bourdieu etkinlikleri arasında **İlişkisel Sosyal Bilimler Kongreleri** oldukça önemlidir. Mart 2014'te 'Eylem Halindeki Zihin', Mayıs 2015'te 'Müdahil bir sosyoloji için' ve Nisan 2016'da 'Sınırlar, Sınıflar, Ayrımlar' başlıklarıyla üç Pierre Bourdieu Sempozyumu düzenlenmiştir. Bu sempozyum daha sonra ad değiştirerek Nisan 2017'de ilki düzenlenerek 2018, 2019, 2020, 2021'de İlişkisel Sosyal Bilimler Sempozyumu adı altında düzenli olarak devam etmiştir. Sempozyum 2021'de Phoenix Yayınları ve *Strata Dergisi* ev sahipliğinde gerçekleşmiş, Phoenix 2021'de *Strata Dergisi*- 'Bourdieu'den Sonra' sayısını yayımlamıştır.

1984 yılında Fransızca yayımlanan Bourdieu'nün en temel metinlerinden **Homo Academicus**'un (2021) çevirisini Nazlı Ökten, Arzu Nilay Kocası ve Eren Gülbey birlikte üstlenmiş ve 2021'de İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınlarından çıkmıştır (Bourdieu, 2021a). Ökten'in kitapta 'Çevirmenin Notu: Yakılacak Çeviri' başlıklı iki sayfalık notu yer almaktadır. Bu önsözde Ökten, ayrıntılı olarak zorlu çeviri ve yayın sürecine değinirken, yayın teklifini *Bir pratik Teorisi için Taslak* için birlikte çalıştığı yayın koordinatörüne kendisinin götürdüğünü, çeviriye Galatasaray Üniversitesinde açtığı 'Tahakkümün Çoğul Yüzleri' başlıklı dersini alan öğrencilerin başladığını, atölye çalışmalarıyla kavramsal ve terminolojik çalışmalar yaparak ilerlediklerini ve sonunda çeviriye kendisinin de dahil olduğunu ifade etmektedir. Bu kitabın kendisini, diğer çevirmenleri, redaktörleri, yayıncısını (yazarını da) ayrı ayrı zorlamış olduğunu ve okurun uzun süren bir maceranın ardından bu kitabı sonunda elinde tutuyor

¹³ 'Ünlü Fransız düşünür Pierre Bourdieu "kültürel sermaye" kavramını anlatıyor.' Çeviri Konuşmalar. Çevrimiçi. 29.10.2022. https://www.youtube.com/watch?v=Ar_IxWC1KUw
Pierre Bourdieu konuştuğumuz dilin zihnimizi nasıl şekillendirdiğini anlatıyor. Çevrimiçi. 29.10.2022. <https://www.youtube.com/watch?v=W8GpEFruVMg>

¹⁴ Pierre Bourdieu Okuma Programı | Dr. Nazlı Ökten | Homo-Academicus Üzerine. Çevrimiçi. 29.10.2022. <https://www.youtube.com/watch?v=MoreWs216TQ>

¹⁵ Anadolu Üniversitesi'nde "Pierre Bourdieu Okuma Programı-Eğitim Sosyolojisi" çalıştayı. Çevrimiçi. 31.10.2022 <https://www.haberturk.com/eskisehir-haberleri/70565806-anadolu-universitesinde-pierre-bourdieu-okuma-programi-egitim-sosyolojisi-calistayi>

¹⁶ Levent Ünsaldı'yla 'Fransa'da ve Türkiye'de Pierre Bourdieu: Fikri Ürünlerin Uluslararası Dolaşımı Üzerine' konulu söyleşi kaydı. Çevrimiçi. 09.11.2022. <https://www.youtube.com/watch?v=XeBCv4Yfke4>
'Kavram setleri' Bourdieu'nün kavramlarının (alan, sermaye ve habitus) birbirinden ayrılmaz bir metodoloji içinde parçalanmadan kullanılmasına dönük olarak Ünsaldı tarafından kullanılan ifade.

olmasının kendisi için ifade ettiği anlamı vurgulamaktadır. Kitapta ayrıca tanıtım ve sunuş yazısı bulunmamaktadır. Kitapta çevrilen 'Ekler' kısmında analizde kullanılan farklı sermaye göstergelerinin açıklandığı 'Kaynaklar' (Ek 1); 'Fakülte ve Disiplinlerin Morfolojik Dönüşümü' tabloları (Ek 2); Entelektüellerin/jürilerin meşruiyetiyle ilgili sorulara verilen cevap tabloları ve araştırmanın ayrıntıları (Ek 3) ve 2 sayfalık 'Mütakabiliyet Analizleri'¹⁷ (Ek 4) yer almaktadır. Kitapta metodolojinin ve analizin genel hatlarını vermesi bakımında özet niteliğinde notlar olduğu görülmektedir. Ardından Terimler ve Özel İsimler Sözlüğü eklenmiştir. Arka kapakta ise kitabın akademik alanın dönüşümünü, otonomisini ve heteronimisinin tartışıldığı, üniversite sistemi içinde dönüm noktası olarak 68 Krizi'ni merkeze aldığı, akademik alanın sınırları içinde habitusu, sermaye türleriyle konum alış ve stratejileriyle *Homo Academicus*'un bütüncül bir portresini çizdiği vurgulanmaktadır. Günümüzde üniversitenin dönüşümünü anlamakta kilit bir önemde olduğu ve bu araştırmanın her daim güncelliğini koruduğu ifade edilmektedir. 'Çeviri Kavramlar ve Pratikler Dizisi'nden çıkmıştır.

2021 yılında İletişim Yayınları **Genel Sosyoloji- Collège de France Dersleri**'nin birinci cildi Zuhale Emirosmanoğlu çevirisiyle yayımlanmıştır (Bourdieu, 2021b). Bu çeviri Fransız Ulusal Kitap Merkezi'nin- Centre Nationale du Livre (CNL) çeviri destek programından yararlanmışır. Çeviride Fransızca kaynak metni yayına hazırlayan editörlerin notu yer almaktadır. Bu notta Fransızca yayın sürecinde parantezlerin eklendiği, Bourdieu metinlerini kaynak uzamdan kopuk okura tanıtmak için yönlendirme amacı güttüğü belirtilmiştir. Ayrıca alımlama bağlamını desteklemek açısından ise Fransız bağlamını az bilen okur için örtük olabilecek göndermelerde metin içi referanslarının eklendiği belirtilmektedir. Türkçe çeviride ayrıca bir önsöz eklenmemiştir, ancak kaynak metnin editörlerinin Fransız olmayan okura dönük olarak benimsedikleri açıklayıcı referans ekleme stratejisi alımlama açısından önemlidir. Çevirinin 'Ekler' kısmında *Devlet Üzerine*'de olduğu gibi 'Collège de France Yılığında Yayımlanan Ders Özetleri', Patrick Champagne ve Julien Duval'ın kaleme aldığı 'Genel Sosyoloji Dersinin Pierre Bourdieu Külliyyatındaki yeri' başlıklı yazıları korunmuştur. Bu yazıda araştırma programı içinde Bourdieu'nün kilit kavramlarının kavramsal işleyişi, araştırmadaki teknik işlevleri, pratik kuramı, bilimsel özne ile nesnesi arasındaki ilişkinin analizi, bilim insanının ürettiği sınıflandırmalarla toplumsal failerin sınıflandırmaları arasındaki ayrımın gözetilmesi, *'temel kavramların birbirine eklemlenişi ve bu kavramları bir araya getiren ilişkilerin yapısı'* vurgulanmaktadır (s.523). Bu yazıda bu dersin Bourdieu'nün sosyolojisine ve teorisine giriş olarak okunabileceği, yapıtına aşına okurlara, *'Bourdieu'nün 'genel sunuş' teşebbüsüne ya da teorik sentezlere karşı defaatle dile getirdiği ihtiyat'*a çağrıya yer verilmektedir (s.524). İçerikte, bu dersin *'Bourdieu düşüncesinin ortaya çıkışı ve gelişimi üzerine sorgulamada salt tarihsel bir belge olarak okunma tehlikesi taşıdığı'* uyarısı da yapılmaktadır. Yazarlar bağlamlaştırma açısından 'dersin, verildiği yer ve koşulların yanı sıra, Bourdieu'nün yapıtındaki evre, hatta içinde yer aldığı dönem akılda tutularak okunması'nın tartışmasız iyi olacağını vurgulamaktadır. Ayrıca yazıda vurgulandığı üzere, bu derslerin dinleyici kitlesinin heterojen yapılarının yanlış anlaşılmalara yol açabilecek bir durum teşkil ettiğini göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Yazı Collège de France'ta sosyoloji kürsüsünün tarihselliği ve geleneği içinde Bourdieu'nün dersinin türünün ilke ve tek örneği olduğunu vurgularken, Bourdieu'nün kendi sosyolojisini sunduğu ve yapılan kötü okumaları sürekli çürütmeye giriştiğine yer vermektedir (s.528). Yazı ayrıca derslerin akışında okuru, ders içeriklerinde doğa bilimleri ve edebiyat, tarih, zooloji, dilbilim, iktisat, felsefe ve sanat tarihi gibi diğer disiplinlerle yürüttüğü tartışmaların takip edilebileceğini, bilimsel sosyolojinin olanaklılığının toplumsal koşullarını sorgulamayı vurgulamaktadır (s.529). Gündemin derslere yansması ve Bourdieu'nün gönderme yaptığı özel dönem, alıntılıdığı sosyopolitik olayların eskimiş olması bağlam açısından açıklanmaktadır. Kitapta ayrıca kaynak metinde

¹⁷ Bourdieucü alan yazısında Fr. Analyse de correspondance multiple'in karşılığı olarak yer almaktadır.

yer alan kavram dizininin kısa bir versiyonu yer almaktadır. Arka kapak sayfası, kitabın Bourdieu sosyolojisini tanımak, anlamak ve uygulayabilmek için eşsiz bir kaynak olduğunu ve sosyal bilimlerle ilgilenen herkese seslendiğini dile getirmektedir.

2021 yılında bir başka etkinlik *Arkehe Felsefe* ve Göçebe Düşünce Derneği desteğiyle **Nazlı Ökten'in** kendisinin de çevirmenleri arasında olduğu, yine aynı yıl yayımlanan ***Homo Academicus üzerine söyleşidir***.¹⁸

2021 yılında Vakıfbank Kültür Yayınları tarafından yeni baskısı yayımlanan ***Sosyolog ve Tarihçi*** çevirisine (Bourdieu, 2021c) kitabın editörü Prof. Dr. Birol Caymaz'ın 12 sayfalık önsöz niteliğindeki yazısı eklenmiştir. Bu yazıda ayrıntılı bir Bourdieu entelektüel seyri ve bu izlekte yapmış olduğu araştırmalar ve yayınlarıyla paralel bir şekilde özetlenmektedir. Yani bu sunuş yazısında Kamusal alanda politik görünürlüğüyle Bourdieu, aldığı saygın ödüllerle tanınırlığı, Cezayir'de İslamcı'ların baskılarına maruz kalan aydınlara desteği, sosyalist hükümetin sapmalarına eleştirileri ile 'solun solu'na çağırısı, hakim medyaya karşı duruşu, hakim yayıncılık anlayışına karşı kendi yayınevi Raison d'agir ve Liber'i kurması, neoliberal ideoloji politikaları karşı duruşu, vergilendirme politikaları ve işsizliğe karşı kolektif hareketlere taraf eleştirel müdahilliği yer bulmaktadır. Fransa entelektüel alan içindeki konumu ve bağlamıyla birlikte ele alınmıştır. Yazı ayrıca Bourdieu'nün kaynak entelektüel alanda aldığı ödüllerle tanınırlığı, Caymaz, Bourdieu'nün özgün ve çetrefilli sosyolojik yaklaşımına giriş için en iyi başvuru kaynaklarından birisi olarak bu kitabın okunmasına yine söyleşiyi gerçekleştiren Roger Chartier'nin önsözleriyle başlanmasını önermiştir. Chartier kaynak metne yazdığı 2009 tarihli önsözünde kitabı meydana getiren 5 radyo söyleşisinin yapıldığı dönemde, yanlış anlaşılma sorunlarıyla boğuşan ve tarihçilerin yoğun eleştirilerine maruz kalmış canlı bir Bourdieu'nün hangi bağlamda 'duyulması' gerektiğini açıklamaktadır. Chartier ayrıca uzun bir araştırmacı geçmişiyle Kabiliye'deki etnografya çalışmaları, Fransız eğitim sistemi analizleri, fotoğrafın toplumsal kullanımları üzerine ortak anketler, müze gezilme oranları gibi teorik düşünceye dayalı altyapısına ek olarak, kamuoyu yoklamaları, evlilik stratejileri, Haute couture- moda alanı, spor pratikleri, işverenler sosyolojisi ve din alanı üzerine çalışmalarından oluşan sağlam ve yoğun bir araştırma perspektifi sunduğunu vurgulamaktadır (Chartier, 2021). Önsözde ayrıntılı dipnotlarla Bourdieu'nün kitaplarının ayrıntılı künyelerine yer verilmektedir. Kitabın arka kapağında Althusserci skolastiğe ve egemen dogmatik Marksizm'e karşı aydınlara bir okuma önerisi olarak, modern sosyolojinin dogmatik görüşlerinden uzak eleştirel bir Bourdieu vurgusu yer almaktadır. Açılım Yayınları tarafından basılan ilk çeviride Türkçe baskı için ayrı bir önsöz yer almamaktadır.

Phoenix Yayınları **İlişkisel Sosyal Bilimler Dergisi *Strata*'ın**, Nazlı Ökten ve Barış Mücen editörlüğünde Haziran 2022'de '**Bourdieu'den Sonra**' özel sayısını yayımlamıştır. Derginin arka kapak yazısındaki alıntılarda, Bourdieu'nün simgesel sermaye gibi işleyerek modaya dönüşmesiyle gelişigüzel bir Bourdieu kullanımı ve ilişkisel bilim pratikleri üretmede hala sorunlarımız olduğu vurgulanmaktadır. Editörün takdiminde yine düşünümSELLİĞE çağırısıyla Bourdieu'yle düşünmenin onun sosyolojisinin ürettiği kavramların fetişleştirilmesinin altı çizilmektedir.

Pamukkale Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Güney Çeğin 19 Nisan 2021 Pazartesi günü gerçekleştirilen "**Bourdieu ve Tarihsel Sosyoloji**" başlıklı seminere konuk olmuştur.¹⁹

¹⁸ Pierre Bourdieu ve *Homo Academicus* Üzerine. <https://www.youtube.com/watch?v=O4ggmZdUCLU&t=1s>

¹⁹ Prof. Dr. Güney Çeğin'in 'Bourdieu ve Tarihsel Sosyoloji' Webinarı. <https://sosyoloji.deu.edu.tr/duyurular/prof-dr-guney-ceginin-bourdieu-ve-tarihsel-sosyoloji-webinari-hakkinda/>

Genel olarak çevrilen kitap sayıları ve ritmine göre dolaşımına göre verilen 3 evre düşünüldüğünde, yanmetinsel unsurlar etnografya ve epistemoloji temalarının eksikliğini yinelenmekte, buna dönük eleştiriler önsözlerde açık ve net bir şekilde ortaya konulmaktadır. Bourdieu'nün oldukça ayrıntılı entelektüel seyri ve metodolojinin sosyokültürel ve politik gelişimi tüm yanmetinlerin ana eksenini oluşturmaktadır. Yayıncı, çevirmen, editör ve akademisyen profilli failer alımlama sorunları konusunda sistematik önsöz ve sunuş yazılarında dolaşım sorunlarını vurgularken okuru Bourdieu okuma pratiğinde bir farkındalığa davet etmektedirler. Alımlama açısından bu eksikliklerin farkında olarak bir okuma önerilmektedir. 2. evrede yoğun ve uzunluklu önsöz ve sunuş yazımı göze çarpmaktadır. Bu çevremetinlerin Bourdieu'nün sunduğu eleştirel araçları da yanına alarak Türkiye'de sosyal bilimler pratikleri ve alımlamaya eleştirel bir damga vurduğu söylenebilir. 2016 sonrası 3 evrede ve özellikle 2019'da dolaşıma çok yoğun akademik etkinlik söyleşi ve seminerlerin eşlik ettiği görülmektedir. Ayrıca pandemi döneminde online iletişim olanaklarının gelişmesiyle internet üzerinde online söyleşi ve yayınlarda da ciddi bir artış söz konusudur.

4. Sonuç

Bu araştırmada Pierre Bourdieu'nün metinlerinin Türkçe çevirilerine ve dolaşımına eşlik eden yanmetinler ve 'paraçeviri'ler incelenmiştir. Buna göre, Bourdieücü düşünce özelinde çevremetin ve dışmetin unsurları, dolaşım ve alımlama sorunlarının izini sürmede ve belli bir okuma izleği sunmada oldukça işlevseldir. Kavramsal olarak yanmetin incelemesine koşut bir 'paraçeviri' pratiğinin de ek ve üst bir 'okuma'/'çeviri' sunması açısından dolaşım evrelerine yoğun bir şekilde eşlik ettiği görülmektedir. Sosyolojik bakış açısıyla, yazdıkları yanmetinler ve yaptıkları 'paraçeviri'lerle dolaşıma katılan aktörler olarak yayıncı, editör, çevirmen ve akademisyenler, çoklu kimlikleriyle bir kolektif içinde faaliyet göstermektedir. Bu ağ içinde yer alan isimler, 1995'te Bourdieu'nün alana girişine aracılık eden, ortalama 30 yıllık gecikmeye varan alanda eksik temel metinlerin çevirilerini hızlı ve sistematik bir şekilde alana sokan isimlerdir. Özellikle 3.evrede yoğunlaşan akademik etkinliklerle gündeme getirilmesinde yoğun ve sistematik bir çabaya katılan *paraçevirmenler*dir. Çevrilecek metinlerin seçimi, bu seçimlerin bağlamaştırılması, hala çevrilmeyen eksik metinlere işaret etmeleri, çeviriye bekleyen temalarla alımlama boşluklarına dönük yazdıkları, konuştukları ve anlattıkları Türkiye'deki araştırmacıları özdeşünümsel bir okumaya davet etmektedir. Sosyal bilimler alanında Bourdieu'nün alımlanması için bir okuma izleği sunulduğu açıkça görülmektedir.

Farklı sosyal medya platformları sözlü sunum, seminer ve söyleşi gibi etkinlikler Bourdieu'yü daha geniş bir okur kitlesine açarken; Bourdieu metodolojisinin sosyal bilimlerin tüm alanlarında araştırmacılara hitap ettiğini vurgulamaktadır. Öte yandan kurama sıkı sıkıya yapışan teorist, fetişist, kısmi ve bağlamsız bir okuma özgün çalışmaların önünde engel olmaya devam etmektedir. Alımlama sorunlarının çözümüne dönük olarak, Bourdieücü düşünceyle kurduğu bağda okur eleştireliliğe ve düşününselliğe davet edilmektedir. Yanmetinlerde ayrıca Türkiye'de sosyal bilimler alanında zayıf bir ampirik araştırma geleneği eleştirisiyle, epistemoloji, bilim sosyolojisi ve bilgi sosyolojisine ilgisi zayıf bir akademik pratik eleştirisi ön plandadır.

Özetle sosyal bilimler okurunu sürekli alımlama sorunlarını görmeye davet eden yanmetinsel çeviri stratejilerinin incelenmesi, başka düşünürler üzerinden bu alanda çevirilerin işlevini düşünmek için önemli bir model sunmaktadır. Sosyal bilim çevirilerinde çevirmen, yayıncı, editör ve akademisyen çoklu kimlikleriyle dolaşıma aracılık eden kolektif çabaların alımlama süreçlerine müdahilliği önemsenmelidir. Akademisyenlerin bu süreçte hem entelektüel hem de yayıncılık alanını yönlendirmede ayrıcalıklı rolü, sosyal bilim yayıncılığı ve okuma pratiklerini dönüştürmeye dönük

önemli bir perspektif sunmaktadır. Çeviribilim perspektifiyle benzer incelemelerin sosyal bilimlerde farklı disiplinlerde okumalara ve alımlama araştırmalarına ışık tutacağı düşünölmektedir.

Kaynakça

- Akdağ, A. I. (2021). Paratranslation under constraint. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (24), 1260-1271. DOI: 10.29000/rumelide.995511
- Aksöz, M. (2018), "Yanmetin (Paratexte) Nedir? Metin Çevresindeki Yazılı Öğeler (Peritexte) Nelerdir?". *Turkish Studies*, 13/12, 27-47.
- Aksöz, M. (2019). "Yanmetinin Altbaşlığı: "Kitap Çevresindeki Öğeler (Epitexte) ve Örneklemeleler. *Turkish Studies-Language and Literature*. https://turkishstudies.net/language?mod=makale_tr_ozet&makale_id=22789#
- Bourdieu, P. (1999). *Sanatın Kuralları*. Çev. Necmettin Kâmil Sevil. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Bourdieu, P. (2002). Les conditions sociales de la circulation internationale des idées. In: *Actes de la recherche en sciences sociales*, 145, Aralık 2002, 3-8. Çevrimiçi. 07.11.2022 <https://doi.org/10.3406/arss.2002.2793>
- Bourdieu, P. & Wacquant, L. (2003) *Düşünömsel Bir Antropoloji İçin Cevaplar*. Çev. Nazlı Ökten. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bourdieu, P. (2006). *Pratik Nedenler- Eylem Kuramı Üzerine*. Çev. Hülya Uğur Tanrıöver. İstanbul: Hil Yayınları.
- Bourdieu, P. (2009). *Bekarlar Balosu*. Çev. Çağrı Eroğlu. Ankara: Dost Kitabevi.
- Bourdieu, P. (2011). *Sanat Sevdası*. Çev. Sertaç Canpolat. İstanbul: Metis Yayınları.
- Bourdieu, P. (2012). *Bir Otoanaliz için Taslak*. Çev. Murat Erşen. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Bourdieu, P. (2013a). *Seçilmiş Metinler*. Çev. Levent Ünsaldı. Ankara: Heretik Yayınları
- Bourdieu, P. (2013b). *Bilimin Toplumsal Kullanımları*. Çev. Levent Ünsaldı. Ankara: Heretik Yayınları.
- Bourdieu, P. (2014). *Sosyolog ve Tarihçi*. çev. Zuhâl Karaca (Emirosmanoğlu). İstanbul: Açılım Kitap.
- Bourdieu, P. (2014). *Eril Tahakküm*. Çev. Bediz Yılmaz. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Bourdieu, P. (2014). *Varisler, Öğrenciler ve Kültür*. Çev. Aslı Sümer, Levent Ünsaldı. Ankara: Heretik Yayınları.
- Bourdieu, P. (2015). *Devlet Üzerine- Collège de France Dersleri (1989-1992)*. İstanbul: İletişim Yayınları:
- Bourdieu, P. (2021). *Yeniden Üretim- Eğitim Sistemine İlişkin Bir teorinin İlkeleri*. Çev. Aslı Sümer, Levent Ünsaldı, Özlem Akkaya. Heretik Yayınları: Ankara
- Bourdieu, P. (2015). *Dünyanın Sefaleti*. Çev. Aslı Sümer, Levent Ünsaldı, Özlem Akkaya vd. Ankara: Heretik Yayınları.
- Bourdieu, P. (2015). *Sosyolog ve Tarihçi*. çev. Zuhâl Emirosmanoğlu. İstanbul: Açılım Kitap.
- Bourdieu, P. (2015). *Ayırım*. çev. Ayşe Günce Berkurt, Derya Fırat Şannan. Ankara: Nika Yayınları.
- Bourdieu, P. (2016). *Akademik Aklın Eleştirisi-Pascalca Düşünme Çabaları*. Çev. P. Bureu Yalım. İstanbul: Metis Yayınları.
- Bourdieu, P. (2016). *Sosyoloji Meseleleri*. Çev. Aslı Sümer, Büşra Uçar, Filiz Öztürk, Mustafa Gültekin. Ankara: Heretik Yayınları.
- Bourdieu, P. (2018). *Bir Pratik Teorisi için Taslak- Kabiliye Üzerine Üç Etnoloji Çalışması*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Bourdieu, P. (2018). *Heidegger'in Politik Ontolojisi*. Çev. Murat Erşen. İstanbul: Monokl Yayınları.
- Bourdieu, P. (2019). *Televizyon Üzerine*. Çev. Alper Bakım. İstanbul: Sel Yayınları.

- Bourdieu, P. (2021a). *Homo Academicus*. Çev. Nazlı Ökten, Nilay Kocasu, Eren Gülbey. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Bourdieu, P. (2021b). *Genel Sosyoloji- Collège de France Dersleri*. çev. Zuhul Emirosmanoğlu. İletişim Yayınları: İstanbul.
- Bourdieu, P. (2021c). *Sosyolog ve Tarihçi*. çev. Zuhul Emirosmanoğlu. İstanbul: Vakıfbank Kültür Yayınları.
- Bourdieu, P., Passeron J.C. (2021). *Yeniden Üretim- Eğitim Sistemine İlişkin Bir Teorinin İlkeleri*. Çev. Aslı Sümer, Levent Ünsaldı, Özlem Akkaya. Ankara: Heretik Yayınları.
- Bursalı, O.S. (2014). Değerlendirme Yazısı. 'Türk Sosyolojisinde Pierre Bourdieu'. Çevrimiçi 20.11.2022. https://www.bisav.org.tr/Bulten/207/1298/turk_sosyolojisinde_pierre_bourdieu
- Büyükgümüüş, A. (2013). Türkçe'de Pierre Bourdieu. *İstanbul University Journal of Sociology*. 3 (25) , 113-122 . Çevrimiçi. 29.10.2022. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuosyoloji/issue/535/4948>
- Caymaz , B. (2021). Pierre Bourdieu (1930-2002) Rahatsız Edici Bir Sosyoloğun Sosyolojisi. *Sosyolog ve Tarihçi*. çev. Zuhul Emirosmanoğlu. 5-17. İstanbul: Vakıfbank Kültür Yayınları.
- Cedergren, M. (2021). Les pratiques éditoriales en traduction : Étude comparée de trois appareils péritextuels de Petit pays de Gaël Faye. *Nordic Journal of Francophone Studies/ Revue Nordique Des Études Francophones*, 4(1), 70–85. Çevrimiçi. 29.10.2022. DOI: <http://doi.org/10.16993/rnef.63>
- Chartier, R. (2021) Önsöz- *Sosyolog ve Tarihçi*. Bourdieu, P. çev. Zuhul Emirosmanoğlu. s. 19-28. İstanbul: Vakıfbank Kültür Yayınları.
- Çeğin, G. (2015). Takdim- 'Bilinçdışı, Tarihtir' Sözü Hakkında Birkaç Kelam'. *Bourdieu ve Tarihsel Analiz*. Philip S. Gorski (ed.). çev. Özlem Akkaya. 7-15. Ankara: Heretik Yayınları.
- Çelik, Ö. (2008). Kuramsal Metinlerin Çevirisinde Yanmetinler ve İşlevleri. İstanbul Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi. <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/TEZ/43784.pdf>
- Duygun, E. (2022). 'Ruh ve Beden: Acemi Bir Boksörün Defterleri'. Tanıtım. *Mülkiye Dergisi*, 46(1), 315-320.
- Ekinci, M. & Tarakçıoğlu, A. Ö. (2020). "Tom Sawyer"ın Maceraları" romanının Türkçeye çevirisi ve yeniden çevirisinde yanmetinsellik eşiği. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7 (55), 1738-1754.
- Emirosmanoğlu, Z. (2016). Bourdieu en Turquie : L'espace des traductions en pleine émergence. *Journal of Human Sciences*. Sayı: 13 Cilt: 2. Çevrimiçi 20.11.2022. <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/3859/1819>
- Emirosmanoğlu, Z. (2022a). 'Türkiye'de Bourdieu: Canlanmakta olan çeviriler uzamı' çev. Zuhul Emirosmanoğlu. *Strata- İlişkisel Sosyal Bilimler Dergisi- Bourdieu'den Sonra*. Barış Mücen-Nazlı Ökten (eds.) Phoenix Yayınevi.
- Emirosmanoğlu, Z. (2022b). 'Sosyal Bilimler Çevirisi ve Türkiye'de 'Bourdieu'nün Dolaşımı'. Uluslararası Akademik Çeviribilim Çalışmaları Kongresi, Bolu İzzet Abant Baysal Üniversitesi, 29 Eylül 2022-01 Ekim 2022.
- Genette, G. (1997). *Paratexts: Thresholds of interpretation*. Çev. Jane E. Lewin. Cambridge University Press.
- Gervais, B. (2004). Naviguer entre le texte et l'écran. Penser la lecture à l'ère de l'hypertextualité. (Salaün, Jean-Michel, Vandendrope, Christian (ed.) *Les défis de la publication web: hyperlectures, cybertextes et métaéditions*, 51-68.
- Göker, E. (2015). Takdim- 'Hür Eğitim Yoktur': Okul Neyi Bölüştürür, Kapatır, (Tekrar) Üretir? s. 9-20. *Yeniden Üretim*. Ankara: Heretik Yayınları.
- Gürçaglar, Ş. T. (2011). 'Paratexts' *Handbook of Translation Studies*, 113–116. <https://doi.org/10.1075/HTS.2.PAR1>

- Heilbron, J., Sapiro, G (dir.). La circulation internationale des idées. *Actes de la recherche en sciences sociales*, no 145, décembre 2002. Paris: Éditions du Seuil.
- Jourdain, A., Naulin, S. (2016). *Pierre Bourdieu'nün Kuramı ve Sosyolojik Kullanımları*. İstanbul: İletişim.
- Kaplan, M. & Yardımcıoğlu, M. (2020). Alan, Habitus ve Sermaye Kavramlarıyla Pierre Bourdieu. *Habitus Toplum Bilim Dergisi*, (1), 23-37. Çevrimiçi. 29.10.2022. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/habitus/issue/56842/768070>
- Karakaya, M. F. (2013). Ecce Homo Academicus . İstanbul University Journal of Sociology, 3 (25), 103-111 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusosyoloji/issue/535/4947>
- Kolektif. (2014). *Cogito Dergisi: Pierre Bourdieu*. 76. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Koytak, E. (2013). Tahakküme Hükmetmek: Bourdieu Sosyolojisinde Toplum ve Bilim İlişkisi . *İstanbul University Journal of Sociology*, 3 (25), 85-101. Çevrimiçi. 29.10.2022. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusosyoloji/issue/535/4946>
- Laberge, Y. (2004). 'La circulation internationale des idées' tanıtım yazısı. Heilbron, Johan et Sapiro, Gisèle (dir.). *Actes de la recherche en sciences sociales*, 145, Aralık 2002: Paris, Éditions du Seuil. *Études internationales*, 35 (3), 547-549. <https://doi.org/10.7202/009915ar>
- Macksey, Richard. 1997. Foreword. *Paratexts: Thresholds of Interpretation* , Gerard Genette, xi-xxiii. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nur, A. & Koytak, E. (2015). Mümkün Bourdieu'ler Uzayında Bir Bourdieu: Türkiye Bilimsel Üretim Alanında Bourdieu Sosyolojisi. *İstanbul University Journal of Sociology*, 3 (29), 331-363 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusosyoloji/issue/561/5565> . Çevrimiçi. 30.10.2022
- Ökten Gülsoy, N. (2013). Cezayir Deneyiminin Pierre Bourdieu'nün Sosyolojik Tahayyülüne Etkileri: Bilimsel Bir Habitusun Doğuşu. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi-Pierre Bourdieu özel sayısı*. 3 (25) 2012/2, s.1-30. Çevrimiçi 22.10.2022. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusosyoloji/issue/535/4943>
- Ökten, N, Mücen, B. (eds.) (2022). *STRATA-İlişkisel Sosyal Bilimler Dergisi- Bourdieu'den Sonra*. Ankara: Phoenix Yayınları.
- Parlak, B. (2009). Yazınsal Çeviride Kaynak Metnin Okuru/Erek Metnin Yazarı Olarak Çevirmen Kimliğinin Çeviri Kararlarına Etkisi", *Çeviribilim, Dilbilim ve Dil Eğitimi Araştırmaları*, VIII. Uluslararası Dil, Yazın, Deyişbilim Sempozyumu Bildiri Kitabı, İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları.
- Sam, R. (2007). 'Pierre Bourdieu ve sanatın kuralları üzerine'. *Kaygı. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 8, 69-83.
- Sapiro, G., & Popa, I. (2008) Traduire les sciences humaines et sociales: logiques éditoriales et enjeux scientifiques. *Translatio: Le marché de la traduction en France à l'heure de la mondialisation*. Sapiro, G. (Ed.), Paris: CNRS Éditions.
- Sapiro, G. (ed.) (2008). *Translatio. Le Marché de la traduction en France à l'heure de la mondialisation*, Paris: CNRS éditions.
- Sapiro, G. (2019). Quels facteurs favorisent la traduction des livres de sciences humaines?: Le cas des traductions de l'anglais en français et du français en anglais à l'heure de la mondialisation. *Palimpsestes*. 19-42. DOI: 10.4000/palimpsestes.3827.
- Schögler, Rafael Y. (2017). Les fonctions de la traduction en sciences humaines et sociales. *Parallèles*, 29 (2).
- Susen, S. ve Turner, B.S. (2019). *Pierre Bourdieu'nün Mirası- Eleştirel Söylemler*. Çev. A. Kadir Gülen. Ankara: Phoenix Yayınları.
- Swartz, D. (2011). *İletişim, Kültür ve İktidar*. Çev. Elçin Gen. İstanbul: İletişim Yayınları.

- Ünsaldı, L. & Ural, H. (2015). Bütüncül Bir Çalışma ve Zihin Pratiği Olarak Bourdieu'den "Parçalı" Bourdieu'lere: Pierre Bourdieu Sosyolojisinin Fransa'daki Yeri ve Uluslararası Dolaşımı Üzerine. *Modus Operandi*. Sayı: 5. Ankara: Heretik Yayınları.
- Vergondy, E.B.C. (2015). Notes de Lecture- Nouveaux enjeux de la paratraduction. *Çédille, revista de estudios franceses*, 11 (2015), 581-592
- Yuste Friás, J. (2009). Paratraduction: le concept-clé de l' École de Vigo. Çevrimiçi 31.10.2022. <https://tv.uvigo.es/video/5b5b3d528f4208927dafdd9b>
- Yuste Friás, J. (2010). Au seuil de la traduction: la paratraduction. *Èvènement ou incident. Du rôle des traductions dans les processus d'échanges culturels*, Edited by: Naaijken, T. 287–315. Frankfurt: Peter Lang. [Google Scholar]. https://www.researchgate.net/publication/265027274_Au_seuil_de_la_traduction_la_paratraduction
- Yuste Friás, J. (2012). Paratextual Elements in Translation: Paratranslating Titles in Children's Literature. In Gil-Bajardí, Anna et alii [eds.] *Translation Peripheries. Paratextual Elements in Translation*, Frankfurt am Main, Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien: Peter Lang, 117-134. Çevrimiçi. 29.10.2022 http://www.joseyustefrias.com/docu/publicaciones/JoseYusteFrias2012_Paraduction
- Yuste Friás, J. (2015). Paratranslation: translating in the margin, marginal translation- Özet. *DELTA: Documentação de Estudos em Lingüística Teórica e Aplicada*. Çevrimiçi. 31.10.2022. <https://doi.org/10.1590/0102>.
- Wacquant, L. J. D. (2012). *Ruh ve Beden- Acemi Bir Boksörün Defterleri*. Çev. Nazlı Ökten. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Wacquant, L. J. D. (2015). *Kent Paryaları*. Çev. Mehmet Doğan. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Wacquant, L. (2019). Kenti Bourdieu'yle Düşünmek: İlişkisi, İlkeleri ve Uygulamaları. *İdealkent*. 10 (26), 146-175 . DOI: 10.31198/idealkent.562679
- 'Pierre Bourdieu Belgeseli: *Sosyoloji Bir Dövüş Sporudur* [Tek Parça] Sosyal bilimler temalı videoların arşivlendiği Lignor Kültür Sanat Yayıncılık'ın Youtube sayfasında hesabın açıldığı 28 Temmuz 2021'de yayımlanmıştır. Çevrimiçi. 29.10.2022. <https://www.youtube.com/watch?v=sazQigTgpFU>
- 'Pierre Bourdieu konuştuğumuz dilin zihnimizi nasıl şekillendirdiğini anlatıyor'. Çevrimiçi. 29.10.2022. <https://www.youtube.com/watch?v=W8GpEFruVMg>
- Ünlü Fransız düşünür Pierre Bourdieu "kültürel sermaye" kavramını anlatıyor. Çevrimiçi. 29.10.2022. https://www.youtube.com/watch?v=Ar_IxWC1KUw
- 'Pierre Bourdieu Okuma Programı | Dr. Nazlı Ökten | Homo-Academicus Üzerine'. Çevrimiçi. 29.10.2022. <https://www.youtube.com/watch?v=MorcWs216TQ>
- 'Pierre Bourdieu ve Homo Academicus Üzerine'. <https://www.youtube.com/watch?v=O4ggmZdUCLU&t=1s> *Arkche Felsefe* ve Göçebe Düşünce Derneği.
- Anadolu Üniversitesi'nde "Pierre Bourdieu Okuma Programı-Eğitim Sosyolojisi" çalıştayı. Çevrimiçi. 31.10.2022 <https://www.haberturk.com/eskisehir-haberleri/70565806-anadolu-universitesinde-pierre-bourdieu-okuma-programi-egitim-sosyolojisi-calistayi>
- Levent Ünsaldı'yla 'Fransa'da ve Türkiye'de Pierre Bourdieu: Fikri Ürünlerin Uluslararası Dolaşımı Üzerine' konulu söyleşi kaydı. Çevrimiçi. 09.11.2022. <https://www.youtube.com/watch?v=XeBCv4Yfke4>
- 'Ünlü Fransız düşünür Pierre Bourdieu "kültürel sermaye" kavramını anlatıyor'. Çevrimiçi. 29.10.2022. https://www.youtube.com/watch?v=Ar_IxWC1KUw

'Pierre Bourdieu konuştuğumuz dilin zihnimizi nasıl şekillendirdiğini anlatıyor'. Çevrimiçi. 29.10.2022.
<https://www.youtube.com/watch?v=W8GpEFruVMg>

Adres
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address
RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Ek 1- Yıl, yayınevi, çevirmen kategorileriyle 23 Çevirinin 3 evrede dağılımı

	Kitap adı	Yıl		Yayınevi	Çevirmen	
1	Pratik Nedenler: Eylem Kuramı Üzerine	1995	1.evre:	Kesit Yayıncılık	Hülya Tufan (Uğur Tanrıöver)	
2	Toplumbilim sorunları	1997		Kesit Yayıncılık	Işık Ergüden	
3	Televizyon üzerine	1997		Yapı Kredi Yayınları	Turhan İlgaz	
4	Sanatın Kuralları	1999		Yapı Kredi Yayınları	Necmettin Kâmil Sevil	
5	Düşünsel Bir Antropoloji İçin Cevaplar	2003		İletişim Yayınları	Nazlı Ökten	
	Pratik Nedenler: Eylem Kuramı Üzerine	2005		1995-2012	Hil Yayınları	Hülya Tufan (Uğur Tanrıöver)
6	Karşı Ateşler	2006		Yapı Kredi Yayınları	Halime Yücel	
7	Bekarlar Balosu	2009		Dost Kitabevi	Çağrı Eroğlu	
8	Sanat Sevdası	2011		Metis Yayıncılık	Sertaç Canpolat	
9	Bir Otoanaliz İçin Taslak	2012	Bağlam Yayınları	Murat Erşen		
	Pratik Nedenler: Eylem Kuramı Üzerine	2013	2.evre:	Hil Yayınları	Hülya Tufan (Uğur Tanrıöver)	
10	Pierre Bourdieu, Seçilmiş Metinler	2013		Heretik Yayıncılık	Levent Ünsaldı	
11	Bilimin Toplumsal Kullanımları	2013		Heretik Yayıncılık	Levent Ünsaldı	
12	Varisler Öğrenciler ve Kültür	2014		Heretik Yayıncılık	Ash Sümer, Levent Ünsaldı	
13	Eril Tahakküm	2014		Bağlam Yayıncılık	Bediz Yılmaz	
14	Sosyolog ve Tarihçi	2014		Açılım Kitap	Zuhal Karaca (Emirosmanoğlu)	
15	Yeniden Üretim	2015		Heretik Yayıncılık	Ash Sümer, Levent Ünsaldı, Özlem Akkaya	
	Pratik Nedenler: Eylem Kuramı Üzerine	2015		2013-2016	Hil Yayınları	Hülya Uğur Tanrıöver
16	Ayrım	2015		Heretik Yayıncılık	Ayşe Günce Berkurt, Derya Fırat Şannan	
17	Dünyanın Sefaleti	2015	Heretik Yayıncılık	Ash Sümer, Baran Öztürk, Hatice Esra Mescioğlu, Laçın Tutalar, Levent Ünsaldı, Özlem Akkaya, Özlem İlyas, Zeynep Baykal		
		2022				
18	Devlet Üzerine	2015	İletişim	Ash Sümer		
19		2016- 2019	3.evre:	Metis	P. Burcu Yalın	

	Akademik Aklın Eleştirisi Pascalca Düşünme Çabaları		2016-2022		
	Sosyoloji Meseleleri (Yeniden çeviri)	2016		Heretik Yayıncılık	Aslı Sümer, Büşra Uçar, Filiz Öztürk, Mustafa Gültekin
	Devlet Üzerine	2016		İletişim	Aslı Sümer
	Karşı Ateşler- Neoliberal İstilaya karşı Direniş e Hizmet Edecek Sözler	2017-2021		Sel Yayıncılık	Sertaç Canpolat
	Karşı Ateşler- II: Avrupa Sosyal Hareketi İçin	2018		Sel Yayıncılık	Işık Ergüden
	Televizyon Üzerine	2019-2021		Sel Yayıncılık	Alper Bakım
20	Bir Pratik Teorisi İçin Taslak: Kabiliye Üzerine Üç Etnoloji Çalışması	2019		Bilgi Üniversitesi	Nazlı Ökten
21	Heidegger'in Politik Ontolojisi	2019-		Monokl	Aslı Sümer
	Sanatın Kuralları- Yazınsal Alanın Oluşumu ve Yapısı	2020		Alfa Yayıncılık	Necmettin Kâmil Sevil
	Devlet Üzerine	2020		İletişim Yayıncılık	Aslı Sümer
22	Genel Sosyoloji -Collège de France Dersleri (1981-1983)	2021		İletişim Yayıncılık	Zuhal Emirosmanoğlu
	Ayrım: Beğeni Yargısının Toplumsal Eleştirisi	2021		Nika Yayınevi	Ayşe Günce Berkurt, Derya Fırat Şannan
23	Homo Academicus	2021		Bilgi Üniversitesi	Nazlı Ökten, Eren Gülbey, Arzu Nilay Kocası
	Sosyolog ve Tarihçi	2021		Vakıfbank K.Y.	Zuhal Emirosmanoğlu
	Düşünümsel Sosyolojiye Davet	2021		İletişim Yayıncılık	Nazlı Ökten
	Sanat Sevdası	2022		Metis Yayıncılık	Sertaç Canpolat